

- แม้ว่า หลักฐานของภาษาดั้งเดิมในเขตพื้นที่ 3 เขตจะปรากฏภาษาเขียนในจารึกเพียง ภาษามอญ ภาษาเขมร ภาษาบาลีโบราณ ไม่ได้หมายความว่า ผู้คนในเขตพื้นที่ 3 เขตจะใช้ภาษา 3 ภาษานี้เท่านั้น แต่จะต้องมีคนเชื้อชาติอื่น ใช้ภาษาอย่างอื่นรวมอยู่ด้วย แต่ผู้ปกครองหรือผู้มีอำนาจในการจารึกเหตุการณ์สมัยนั้นเป็นพวกที่พูด 3 ภาษานี้ จากคำบางคำที่ปรากฏในจารึกที่ใช้ภาษาพื้นเมืองบันทึก พบว่า มีคำที่น่าจะมาจากภาษาไทย หรือเป็นคำพื้นเมืองที่กลุ่มชนใช้ร่วมกันได้ ตัวอย่างเช่น

: จารึกวัดโพธิ์ชัยเสมาราม อำเภออมลาลาย จังหวัด กาฬสินธุ์ (ศิลปากร ล. 2 2539: 100-103)

จารึกด้วยอักษรหลังปัลลวะ ภาษามอญโบราณ

คำว่า ก ภาษามอญ อ่านว่า กิะ แปลว่า กับ, แก่ ถ้าภาษาไทย ใช้ว่า กะ (แปลว่า กับ, แก่ ด้วย)

- เกิดการประดิษฐ์อักษรพื้นเมืองโดยพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากอักษรปัลลวะที่มาจากต่างแดน

กลุ่มคนที่ทำได้สำเร็จก่อนคือ กลุ่มชนชาติปยู (Pyu) ในเขตประเทศพม่าปัจจุบัน (เขตพื้นที่ 4) เกิดเป็นอักษรปยู ใช้ถ่ายทอดภาษาปยู ซึ่งเป็นภาษาสื่อสารของกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ลุ่มน้ำอิรวดีตอนใต้ของประเทศพม่า แต่ที่ชนชาติปยู เข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่องไทศึกษา ก็คือ ในปลายพุทธศตวรรษที่ 14 ชนชาติปยู อพยพไปที่ต่างๆ โดยเฉพาะทางตอนใต้ของจีน ตามบันทึกจีนเกี่ยวกับอาณาจักรน่านเจ้า กล่าวว่ามีชาวปยูในอาณาจักรน่านเจ้าในปลายพุทธศตวรรษที่ 14 ถึง 3,000 คน (ศิลปากร ล. 2 2539:11-13) นอกจากนั้นชาวปยูยังอพยพไปตั้งถิ่นฐานในเขตพื้นที่ 2 (ภูมิภาคสตรภาษาไท) คือไปที่เมืองยูนนานพู่หรือเมืองคุนหมิงในปัจจุบัน และในรัฐฉานซึ่งเป็นถิ่นพวกไทใหญ่ในปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้หากมี "คนไท" ตั้งถิ่นฐานในถิ่นแถบนี้มาแต่เดิม "คนไท" เหล่านี้ก็ผสมผสานกับ "คนปยู" ซึ่งรับนับถือพุทธศาสนามาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 12 และนำวัฒนธรรมพุทธศาสนาไปพร้อมกับกลุ่มชนเข้าไปเผยแพร่ในยูนนานและรัฐฉานตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 14 เป็นต้นมา

ค. ระหว่างพุทธศตวรรษที่ 15-17

พบว่าในเขตพื้นที่ 1,3,4 มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ภาษา ที่สะท้อนเรื่องราวของกลุ่มชนดังนี้

- ชนพื้นเมืองในเขตพื้นที่ 1 และ 4 นำรูปอักษรปัลลวะและอักษรหลังปัลลวะที่มาจากอินเดียมาปรับเปลี่ยน ประดิษฐ์เป็นอักษรที่เหมาะสมกับการเขียนภาษาพื้นเมืองของตน กลุ่มชนที่ทำได้สำเร็จ คือ กลุ่มชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ 1 (ประเทศไทย) และเขตพื้นที่ 4 (ประเทศ - กัมพูชา) ซึ่งใช้ภาษาเขมร ประดิษฐ์อักษรขอมโบราณขึ้นในต้นพุทธศตวรรษที่ 15 (ปรากฏหลักฐานจากศิลาจารึกที่เก่าแก่ที่สุดที่พบการใช้อักษรขอม ระบุศักราช พ.ศ. 1411 คือ จารึกบ่ออิกา จังหวัดนครราชสีมา) (ศิลปากร ล. 3 2539:23-29) ส่วนกลุ่มชนที่ใช้ภาษามอญ น่าจะมีถิ่น

ดั้งเดิมในเขตประเทศพม่า (เขตพื้นที่ 4) มากกว่าประเทศไทย เพราะมีหลักฐานการใช้อักษร
มอญในเขตพื้นที่ 4 นั้นก่อนการใช้อักษรมอญบันทึกเรื่องราวภาษามอญในเขตพื้นที่ 1 ที่เป็น
ประเทศไทย (หลักฐานศิลาจารึกอักษรมอญโบราณ ภาษามอญและพม่าโบราณ ที่พบเก่าสุดใน
ประเทศไทย คือ จารึกแม่หินเบดจากเวียงมะโน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พุทธ
ศตวรรษที่ 17)

- จากการตรวจสอบภาษาที่ใช้จารึกอักษรพื้นเมืองที่คิดประดิษฐ์ขึ้นนี้ ปรากฏว่า ยังไม่
พบการใช้ "คำไท" ในจารึกอักษรมอญ แต่อย่างไร แต่ "คำไท" หรือคำที่มาจาก "ภาษาไท" ใน
จารึกอักษรขอมโบราณนั้นที่น่าจะเป็นไปได้ ได้แก่ คำว่า แม่บส (เม ปสฺต - ในภาษาเขมร) ซึ่ง
ใช้คำว่า แม่ เป็นคำนำหน้าชื่อบุคคล (จากจารึกสดั๊กก๊อกรม ๑ ตำบลโคกสูง อำเภออรัญ
ประเทศ จังหวัดสระแก้ว (พ.ศ. 1480)) (ศิลปากร ล. 3 2539:36-41) คำว่า ภทัมพะ ในภาษา
เขมร ซึ่งมาจาก ตันกระทุม ในภาษาไทย (จากจารึกบ้านพังพวย อำเภออรัญประเทศ จังหวัด
สระแก้ว(พ.ศ. 1484)) (ศิลปากร ล. 3 2539:50-56) นอกจากนั้นยังมีคำนำหน้าชื่อที่ใช้ว่า "ไต"
ซึ่งแม้ผู้แปลจารึก กล่าวว่า เป็นคำนำหน้าชื่อ ทาสที่เป็นผู้หญิงในภาษาเขมร แต่เท่าที่ปรากฏใน
จารึกมีหลายข้อความที่แสดงว่า บุคคลที่ใช้คำนำหน้าชื่อว่า "ไต" มีจำนวนมากที่มีบทบาทเป็น
ราชบุตรที่มีหน้าที่ดูแลศาสนสถาน อาจหมายถึงคำนำหน้าชื่อที่บอกกลุ่มชนชาติ "ไต" หรือ "ไท"
ก็เป็นได้

- ปรากฏหลักฐานคำในภาษามอญโบราณ (เช่นคำว่า "ก่าตวน" ใช้เป็นคำนำหน้าผู้
ปกครอง/กษัตริย์) ในจารึกอักษรขอมโบราณภาษาเขมร แสดงถึงการปะปนของชนชาติที่ใช้
ภาษาแตกต่างกัน ส่วนจารึกในเขตพื้นที่ 3 ในอินโดนีเซียพบว่าใช้ภาษามอญโบราณผสมกับ
ภาษาชวาโบราณ

- ปรากฏหลักฐานการจัดกลุ่มชนตามเชื้อชาติ ภาษาและอำนาจการเมือง กล่าวคือ
ปรากฏการเรียกชื่อชนชาติในเขตพื้นที่ 1 (ประเทศไทย) เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มชนชาติสยามหรือ
เสียมหรือเสียนกับกลุ่มชนชาติละโว้ ในเขตพื้นที่ 3 (ประเทศมาเลเซีย,อินโดนีเซีย) คือกลุ่มชน
ชาติชวา (ศรวะ,ชวากะ) ในเขตพื้นที่ 4 ประเทศเวียดนามใต้ คือกลุ่มชนชาติจาม, ประเทศ
กัมพูชา คือกลุ่มชนชาติกัมพู เป็นต้น

ง. ระหว่างพุทธศตวรรษที่ 18 (พ.ศ. 1701 - 1800)

- การใช้อักษร - ภาษาที่ปรากฏในศิลาจารึกแสดงให้เห็นถึงอำนาจของกลุ่มชนที่
มีวัฒนธรรมเข้มแข็งที่มีอิทธิพลต่อชนกลุ่มอื่นๆ ดังนี้

: อักษรขอม ภาษาเขมร ปรากฏมากในเขตพื้นที่ 1, (ภาคกลาง ภาคตะวันตกเฉียงเหนือ
ภาคใต้) เขตพื้นที่ 4 (กัมพูชา)

: อักษรมอญ ภาษามอญ ปรากฏมากในเขตพื้นที่ 1 (ภาคเหนือ,ภาคใต้) และเขตพื้นที่
4-พม่า)

- พบหลักฐานการใช้ “คำไท” ในจารึกอักษรขอม ภาษาเขมร ในเขตพื้นที่ 1 (ประเทศไทย) ก่อนที่พ่อขุนรามคำแหงมหาราชจะประดิษฐ์อักษรไทยในปี พ.ศ. 1826 กล่าวคือ ในจารึกดงแม่นางเมือง อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ เป็นจารึกอักษรขอม มีภาษาบาลี, เขมร ปรากฏศักราชตรงกับ พ.ศ. 1710 และจารึกฐานพระพุทธรูปนาคปรกวัดเวียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปรากฏศักราชตรงกับ พ.ศ. 1726 ปรากฏ “คำไท” คือ “นำ” “พบ” “พระ” นอกจากนี้ยังมี จารึกปราสาทเมืองสิงห์ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เป็นจารึกอักษรขอม ภาษาเขมร (พุทธศตวรรษที่ 18) กล่าวนามบุคคล “พญาไชยากร” ซึ่งคำนำหน้าชื่อ “พญา” นี้เป็นคำที่กลุ่มชนไท(ย) ใช้เป็นคำนำหน้าชื่อบุคคลสำคัญที่เป็นผู้นำกลุ่มชน, ผู้ปกครอง ซึ่งกลุ่มชนเขมรใช้คำว่า กมรเตง, เสตญ กลุ่มชนมอญ ใช้คำว่า สเมญง (กองแก้ว วีระประจักษ์ 2526:76)

หลักฐานข้อนี้แสดงว่า กลุ่มคนที่ใช้ “ภาษาไท” กระจายกันอยู่ในเขตภาคเหนือจรดภาคใต้ของประเทศไทยปัจจุบัน (เขตพื้นที่ 1) ไม่น้อยไปกว่า พ.ศ. 1710 และถ้าหากพิจารณาถึงข้อสันนิษฐานในข้อ ค. ที่ว่าอาจจะมี “คำไท” ในจารึกภาษาเขมรก่อนหน้านี้นี้แล้ว นับถอยหลังลงไปอาจสันนิษฐานว่า คนที่พูดภาษาไทนั้นมิได้อยู่แล้วก่อน พ.ศ. 1710 โดยอาจตั้งถิ่นฐานบนแผ่นดินที่เป็นประเทศไทย (เขตพื้นที่ 1) ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 15 เป็นต้นมา

จ. ระหว่างพุทธศตวรรษที่ 19-21

ปรากฏหลักฐานการเป็นรัฐที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่ทั้ง 4 เขตที่ชัดเจน แต่มีหลักฐานแสดงความสัมพันธ์ของผู้คนทั้ง 4 เขต ที่เกี่ยวกับการนี้ศึกษา ดังนี้

- เขตพื้นที่ 1 มีกลุ่มชน “ไท” ที่ประดิษฐ์ตัว “อักษรไทย” เพื่อใช้เขียนภาษาไทย เมื่อ พ.ศ. 1826 (จารึกพ่อขุนรามคำแหง) กลุ่มชนนี้ ตั้งมั่นและสร้างบ้านเมืองเข้มแข็งที่สุโขทัย และ “รูปอักษรไทย” นี้แพร่หลายไปทางเหนือ คือ จังหวัดแพร่ (พบจารึกแบบอักษรวิธีพ่อขุนรามคำแหงที่จังหวัดแพร่ 3 หลัก พ.ศ. 1882, พ.ศ. 1914-1940) (วินัย พงศ์ศรีเพียร 2534:3-10, 73-82)

- อักษรที่ใช้บันทึก “ภาษาไท” ในเขตพื้นที่ 1 (ประเทศไทย) กับเขตพื้นที่ 2 (ภูมิศาสตร์ภาษาไท) ที่เหมือนกันและแตกต่างกัน มีดังนี้

; ใช้อักษรธรรม (ธรรมล้านนา/ธรรมอีสาน/ฝักราช) และอักษรไทย บันทึกภาษาไท (ย) เหมือนกัน

ตัวอย่างหลักฐานจารึกที่พบในเขตพื้นที่ 2 ได้แก่ จารึกวัดป่าแดง เมืองเชียงตุง (พม่า) (พ.ศ. 1994) จารึกวัดยางฮ้าว เมืองเชียงตุง (พม่า) (พ.ศ. 1986 - 2019) (วินัย พงศ์ศรีเพียร 2534:113-123)

: ใช้อักษรและภาษาอื่นบันทึกเรื่องราว กล่าวคือ ในเขตพื้นที่ 1 (ประเทศไทย)
ใช้อักษรขอม ภาษาเขมร, ภาษาบาลี, อักษรมอญ ภาษามอญ และการบันทึกเหล่านี้ปรากฏการใช้คำไทยอยู่มากมาย ส่วนในเขตพื้นที่ 2 (ภูมิภาคสุโขทัย) ใช้อักษรพม่า ภาษาพม่า, อักษรจีน ภาษาจีน บันทึกเรื่องราว และปรากฏการใช้คำไทยอยู่มากมายในจารึกอักษร/ภาษาอื่นเหล่านี้

- พบความสัมพันธ์ในการถ่ายทอด "ภาษาไทย" ในแต่ละถิ่น ซึ่งแสดงการติดต่อของผู้คน "ไท(ย)" ในเขตพื้นที่ 1, พื้นที่ 2, พื้นที่ 4 ดังนี้

: เขตพื้นที่ 1 (ประเทศไทย) กับเขตพื้นที่ 4 (ลาว)

- จารึกวัดบูรพาราม จังหวัดสุโขทัย พ.ศ. 1956 กล่าวว่า ชาวไทยสุโขทัยเป็นชาวเลื่อง หรือปกเลื่อง (ปก - แปลว่า แคว้น, รัฐ) ตรงกับพงศาวดารล้านช้าง(ลาว) เรียก ไทยเลื่องหรือไทยเล้ง ชาวสุโขทัยเรียก ชาวล้านช้าง (ลาว) หรือหลวงพระบางว่า พวกชาว หรือชาวหรือ เจ้า (วินัย พงศ์ศรีเพียร 2534:11-23)

: เขตพื้นที่ 1 (ประเทศไทย) กับเขตพื้นที่ 2 (ภูมิภาคสุโขทัย : ไทอาหม, ไทจ้วง, ไทเชียงตุง)

ก.) จารึกลานเงินเสด็จพ่อพระยาสุย จังหวัดกำแพงเพชร พ.ศ. 1963 (วินัย พงศ์ศรีเพียร 2534:59-62) มีการใช้คำระบุศักราชตามแบบภาษาไทอาหม คือ วันศุกร์ ไทรวงมุด ซึ่งถ้าเป็นภาษาไทย(ย) ในเขตพื้นที่ 1 จะใช้ว่า ไทยรวงเม็ด (แต่ถ้าคำว่า เม็ด ในภาษาไทอาหมตรงกับคำว่า เสต ในภาษาไทย(ย) เขตพื้นที่ 1) (วินัย พงศ์ศรีเพียร 2534:61)

ข.) จารึกวัดสุวรรณมหาวิหาร จังหวัดพะเยา พ.ศ. 1954 ปรากฏคำว่า "อาว" แทนความหมาย "น้องชายพ่อ" เป็นคำที่ใช้ในภาษาไทยจ้วง (วินัย พงศ์ศรีเพียร 2534:90)

ค.) จารึกวัดป่าแดง เมืองเชียงตุง (เขตพื้นที่ 2) พ.ศ. 1994 (วินัย พงศ์ศรีเพียร 2534:113-123) ปรากฏคำภาษาไทยเชียงตุง ที่ตรงกับ ภาษาไทย(ย) ในเขตพื้นที่ 1 ดังนี้

ไทเชียงตุง

จาริต

พรญา

รวงเม็ด

ไทยสุโขทัย

จาริก

พรญา (พญา/พระยา)

รวงเม็ด

ไทเชียงตุง

ฟ้าแมลบ

ไทยปักษ์ใต้

ฟ้าแมลบ (= ฟ้าแลบ)

และในจารึกหลักนี้ เรียก รัฐเชียงตุง (เขมรราช) ว่า เมิงไท (เมืองไท) ด้วย (วินัย พงศ์ศรีเพียร 2534:117)

: เขตพื้นที่ 2 หรือเขตภูมิภาคสุโขทัย สัมพันธ์กันเองในแต่ละ "กลุ่มคนไท" ในแต่ละถิ่น (ไทเชียงตุงกับไทขาว) ดังนี้

จารึกวัดป่าแดง เมืองเชียงตุง (พม่า) พ.ศ. 1994 (วินัย พงศ์ศรีเพียร 2534:121)

ปรากฏการใช้ศัพท์ของคำภาษาไทยในจารึกคือคำว่า กลาง ซึ่งเป็นคำไทยแปลว่า กลาง

1.16.3 ข้อสรุปที่ได้จากการสังเคราะห์หลักฐานประเภทศิลาจารึก

ก. หลักฐานประเภทศิลาจารึกให้ความรู้เรื่องอักษร ภาษา แสดงการหยิบยืมอักษรภาษาถิ่นมาใช้ ซึ่งปะปนกันมา โดย กลุ่มคนในเขตพื้นที่ 1 (ประเทศไทย) นำภาษาของกลุ่มชนต่างๆ ที่อยู่ในพื้นที่ 4 เขตและภาษาที่มาจากต่างแดนเข้ามาปะปนในการสร้างศัพท์มากที่สุด การปะปนทางภาษาที่สอดคล้องกับการปะปนทางชาติพันธุ์ด้วย

ข. ปรากฏหลักฐานว่ามีการติดต่อแลกเปลี่ยนหยิบยืมภาษาระหว่างเขตพื้นที่ 1 กับพื้นที่ 2 เท่าที่ปรากฏในภาษาเขียน ไม่น้อยไปกว่าพุทธศตวรรษที่ 20 แล้ว ซึ่งแสดงว่า การอพยพไปมาหาสู่กันและกัน ดำเนินเรื่อยมาไม่ขาดสาย

ค. อักษร ภาษาที่ปรากฏในจารึกเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงอำนาจหรืออิทธิพลของกลุ่มชนที่ใช้อักษรภาษานั้นๆ ในแต่ละช่วงสมัย แต่ไม่ใช่ตัวบ่งชี้ว่า ไม่มีกลุ่มชนที่ใช้ภาษาอื่น (ที่ไม่ปรากฏอยู่ในจารึก) อยู่ด้วย การค้นพบ "คำไท" ที่สอดคล้องในจารึกภาษาอื่น แสดงว่า กลุ่มชนไท เป็นกลุ่มชนหนึ่งที่อยู่ร่วมกับคนกลุ่มอื่นๆ ในพื้นที่นั้นๆ ด้วย เพียงแต่ในช่วงสมัยนั้นๆ อำนาจและอิทธิพลของภาษาไทยหรือของกลุ่มชนที่ใช้ภาษาไทย ยังมีไม่มากพอ และการวิจัยทางด้านภาษาศาสตร์ที่จะค้นหาคำไท ในจารึกที่ปรากฏในพื้นที่ทั้ง 4 เขต ยังมีได้ดำเนินการให้ทราบข้อมูลที่ชัดเจนกว่านี้

ง. หลักฐานประเภทจารึกจะต้องศึกษาควบคู่ไปกับหลักฐานโบราณคดีประเภทอื่นๆ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ที่ชัดเจนถึงความสัมพันธ์ระหว่างอักษร/ภาษา เนื้อหาในศิลาจารึกกับชาติพันธุ์และการสร้างสรรค์วัฒนธรรม เพื่อสามารถวิเคราะห์แยกแยะได้ชัดเจนถึงสิ่งที่เป็นลักษณะร่วมของ "กลุ่มชนไท" ที่แตกต่างออกไปจากกลุ่มชนอื่นๆ ที่อยู่ปะปนกันในพื้นที่ 4 เขตนี้

III. ข้อวิจารณ์ผลการสังเคราะห์หลักฐานโบราณคดี

ประการที่หนึ่ง จากการสังเคราะห์หลักฐานแต่ละประเภทที่งานนิพนธ์ต่างๆ นำมาใช้เพื่อสร้างแนวคิดทฤษฎี ในการอธิบายเรื่อง "ไท" หรือเรื่องความสัมพันธ์ของคนวัฒนธรรมในพื้นที่ 4 เขตข้างต้น พบว่า หลักฐานแต่ละประเภทมีน้ำหนักหรือเป็นตัวบ่งชี้เรื่องราวได้ไม่เท่ากัน หลักฐานบางประเภทมีน้ำหนักน้อย เป็นตัวชี้วัดที่ไม่ดี เป็นต้นว่า หลักฐานประเภท วัฒนธรรม การขัดฟันฟันหน้า ขวานหินขัดแบบมีใบ ขวานหินขัด หลักฐานบางประเภทมีคำว่า ยังจะนำมาใช้ได้ต่อไป แต่ต้องดำเนินการวิเคราะห์ทั้งในด้านลึกและกว้างกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อสามารถจะวินิจฉัยว่า เหมาะสมที่จะเป็นหลักฐานที่จะบ่งชี้ได้อย่างแท้จริงหรือไม่ เพียงไร หลักฐานประเภทนี้ได้แก่ กลองมโหระทึกสำริด หลักฐานบางประเภทมีแนวโน้มว่า อาจนำมาใช้ได้ แต่จะต้องใช้

ร่วมกับหลักฐานประเภทอื่นๆที่จะต้องดำเนินการค้นหาหลักฐานเหล่านี้ในแหล่งเป้าหมาย(เขตภูมิศาสตร์ภาษาไทย)อย่างจริงจังต่อไป เพราะยังขาดข้อมูลในเขตนี้อยู่มาก หลักฐานประเภทนี้ได้แก่ หม้อสามขา หินทุบเปลือกไม้เพื่อทำผ้า จี๋ห้อยรูปสัตว์สองหัว

ประการที่สอง หลักฐานบางประเภทที่เป็นข้อเสนอใหม่ของผู้วิจัย เสนอให้นำมาใช้เป็นแนวทางร่วมกับหลักฐานอื่นๆ หลักฐานประเภทนี้ได้แก่ โลหกรรมสำริดที่มีปริมาณดีบุกสูง รูปจำลองคนในเรือขุด(รวมถึงวัฒนธรรมการทำเรือขุด) ศิลาจารึกที่ปรากฏ "คำไท" การศึกษาหลักฐานประเภทนี้ จำเป็นต้องอาศัยการศึกษาข้อมูลอื่นๆ ไม่เฉพาะในเขตพื้นที่ 4 เขต แต่ต้องเลยไกลไปนอกเขต เพื่อหาข้อวินิจฉัยที่ชัดเจนว่า วัฒนธรรมเหล่านี้ เป็นวัฒนธรรมประจำใน 4 เขตนี้จริงหรือไม่ จากนั้นจึงหาข้อมูลที่จะวินิจฉัยให้ชัดเจนลงไปว่า เป็นวัฒนธรรมของกลุ่มชนใดที่ปรากฏอยู่ใน 4 เขตนี้

ประการที่สาม การวิจัยเรื่องไทศึกษาต่อไปในทางโบราณคดีนั้น จำเป็นจะต้องวิเคราะห์และสังเคราะห์หลักฐานทุกประเภทเข้าด้วยกันและแยกให้เห็นชัดเจน ว่า หลักฐานใดบ้างที่แสดง **วัฒนธรรมร่วมกัน**ของกลุ่มคนที่มีความแตกต่างทางชาติพันธุ์/ภาษา ที่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันอยู่ใน 4 เขตนี้ และหลักฐานใดบ้างที่พอจะมีข้อมูลอื่นจะระบุได้ว่า เป็นเครื่องบ่งชี้ **วัฒนธรรมเฉพาะที่มีร่วมกันของกลุ่มชน "ไท"**

อนึ่งพื้นที่ทั้ง 4 เขตที่พบหลักฐานข้างต้น เป็นเขตที่มีหลักฐานแสดงถึงการไปมาหาสู่ทั้งทางบกและทางน้ำ ติดต่อกแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทางวัตถุและการผสมผสานชาติพันธุ์ที่แตกต่างกันเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะพื้นที่ เขตที่ 1 (ประเทศไทย)ซึ่งเป็นพื้นที่ๆพบหลักฐานมาก แต่ก็มีข้อมูลมากเช่นกันที่มีแนวโน้มแสดงให้เห็นว่า หลักฐานที่ปรากฏเหมือนกันกับในเขตอื่นๆ เป็นผลมาจากการติดต่อสัมพันธ์กันทางวัฒนธรรมได้พอๆกับที่เป็นเพราะเป็นวัฒนธรรมร่วมของกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน ยิ่งไปกว่านั้น ช่วงสมัยที่ยาวนานของการติดต่อสัมพันธ์กันนี้ ไม่ได้สม่ำเสมอ แต่ขึ้นอยู่กับกลุ่มชนชาติต่างๆที่ผลัดกันขึ้นมา มีอิทธิพลเหนืออีกกลุ่มชนชาติหนึ่ง ขณะเดียวกันวัฒนธรรมจากภายนอกเขต(เช่นอินเดีย ตะวันออกกลาง ตะวันตก) ก็เข้ามาผสมผสานและมีอิทธิพลเหนือกลุ่มชนพื้นเมืองในบางครั้งตามช่วงสมัยต่างๆ ทำให้เกิดวัฒนธรรมทางวัตถุที่เป็นหลักฐานโบราณคดีที่หลากหลาย การผสมผสานของเดิมกับของที่เข้ามาใหม่ ทำให้การจำแนกแยกแยะให้ชัดเจนลงไปได้ยาก ด้วยเหตุนี้ การศึกษาเรื่องไทศึกษาต่อไปในอนาคต มีประเด็นหลักที่จะต้องสร้างความกระจ่างก่อนอื่นใด คือ การค้นหาจุดกำเนิดของหลักฐานประเภทนั้นๆและการแพร่กระจายของหลักฐานไปในที่ต่างๆตามลำดับก่อนหลังตลอดจนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ/หน้าที่หรือเทคโนโลยีในการผลิตที่เกิดขึ้นในแหล่งที่มีใช้ต้นกำเนิดด้วย

ประการที่สี่ เนื่องจากเขตพื้นที่ทั้ง 4 เขตที่นำมาเป็นขอบเขตในการสังเคราะห์ข้อมูลนี้เป็นพื้นที่ๆมีข้อมูลหรือแนวโน้มที่จะแสดงว่า มีกลุ่มชน"ไท" เคยผ่าน เคยอยู่ และ ยังอยู่ แต่ก็เป็นถิ่นที่อยู่ของชนชาติอื่นๆที่มีทั้งความแตกต่างและคล้ายคลึงทางชาติพันธุ์ ภาษา วัฒนธรรมที่ต่างให้อิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมต่อกันและกันมาเป็นเวลายาวนาน ดังนั้น

การที่จะแยกแยะออกมาให้ชัดเจนว่า วัฒนธรรมใด "เป็นของไทย"แต่ดั้งเดิม นั้น จำเป็นจะต้องทราบว่ วัฒนธรรมใดบ้างที่เป็นของชนชาติอื่นใดมาแต่ดั้งเดิมด้วยเหมือนกัน ดังนั้นการตรวจสอบอายุสมัยของหลักฐานโบราณคดีประเภทต่างๆที่ปรากฏใน 4 เขตเพื่อให้ทราบถึงแหล่งต้นกำเนิด จึงจะต้องสัมพันธ์กับชาติพันธุ์ของกลุ่มชนนั้นๆเช่นอายุสมัยและชาติพันธุ์ของโครงกระดูก เพื่อให้คำตอบที่ชัดเจนว่า วัฒนธรรมทางวัตถุประเภทใดสืบทอดขึ้นโดยกลุ่มชนชาติใดและคลี่คลาย เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ทั้งที่วิวัฒนาการขึ้นภายในจากแหล่งกำเนิดเอง หรือจากนอกแหล่งกำเนิดเมื่อวัฒนธรรมนั้นๆไปสู่ภายนอกหรือสู่กลุ่มชนชาติอื่น

ประการที่ห้า หลักฐานประเภทศิลปาจารึกไม่เพียงให้ข้อมูลเรื่องราวที่ปรากฏในจารึก แต่ยังให้ข้อมูลทางอักษร/ภาษาที่คนในพื้นที่ 4 เขต **รับเอามา ลอกแบบ สร้างขึ้นใหม่ และพัฒนาขึ้นใช้** นั้นนอกจากจะเป็นเครื่องบ่งชี้ว่า ชนชาติต่างๆที่มีภาษาแตกต่างกันนั้น เมื่อเข้าสู่สมัยประวัติศาสตร์ ไม่เพียงให้และรับวัฒนธรรมด้านอื่นๆกันและกัน แต่ยัง **รับและให้** วัฒนธรรมทางด้านภาษา อย่างไรก็ดี ก็ยังมี "คำ" หรือภาษาดั้งเดิมบางอย่างที่พอจะแยกแยะออกมาได้ว่า เป็น"คำ"ในภาษาดั้งเดิมของชนชาติใด ซึ่งการศึกษาค้นหา "คำไท"ที่ปรากฏในศิลปาจารึกมีความเป็นไปได้ ดังที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ให้เห็นเป็นตัวอย่างแล้ว และเป็นประเด็นที่ควรนำมาวิจัยเพื่อขยายผลให้ได้องค์ความรู้ด้านไทศึกษาเพิ่มมากขึ้นในอนาคต

บทที่ 4

ประเมินกระบวนการทัศน์ภาพรวมไทยศึกษา: ด้านโบราณคดี

จากการศึกษางานนิพนธ์โบราณคดีที่เกี่ยวข้องกับ "ไท" สามารถประเมินกระบวนการทัศน์ภาพรวมไทยศึกษา องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาสามารถจัดเป็นหมวดหมู่ได้ดังนี้ คือ การวิจัย แนวคิดทฤษฎี มิติเวลา คน ภาษา และปัญหาที่พบจากการวิจัย

1. การวิจัย

- 1.1 ไม่มีนักโบราณคดีไทยและต่างชาติที่ศึกษาวิจัยเรื่องไทยศึกษา ด้านโบราณคดี โดยตรง และยังไม่มีการดำเนินงานวิจัยในเรื่องนี้อย่างมีระบบตามระเบียบวิธีการทางโบราณคดี หรือตั้งโจทย์การวิจัยอย่างลุ่มลึก
- 1.2 ไม่มีนักโบราณคดีไทยสนใจศึกษาเรื่องไท เนื่องจากการศึกษาโบราณคดีค่อนข้างจะกระจุกกระจายตามความสนใจของนักโบราณคดีแต่ละคน ไม่มีทิศทางที่ชัดเจน เช่นโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ช่วงยุคโลหะ โบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์สมัยทวารวดี เป็นต้น การศึกษามักจะเน้นเรื่องระบบเทคโนโลยี และรูปแบบของโบราณวัตถุสถานมากกว่าการศึกษาองค์รวมทางวัฒนธรรมในอดีต และอธิบายปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม นอกจากนี้การศึกษาเกี่ยวกับชาติพันธุ์ไท (Ethnic Identity "Tai") กับโบราณคดีนั้นเป็นปัญหาเชิงมนุษยวิทยาโบราณคดี อันมิใช่แนวทางหลักของการศึกษาโบราณคดีในประเทศไทยปัจจุบัน
- 1.3 ระเบียบวิธีการวิจัยส่วนใหญ่ใช้การศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบของโบราณวัตถุที่มีลักษณะเด่นเป็นหลัก ทำให้ขาดการวิเคราะห์ตรวจสอบหลักฐานอื่นๆ ทั้งหมดเข้าด้วยกันอย่างละเอียด เป็นปัญหาหลักของการดำเนินงานโบราณคดีในประเทศไทย และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- 1.4 ไม่มีการเชื่อมโยงและศึกษาเปรียบเทียบหลักฐานทางโบราณคดีตามลำดับเวลาและสถานที่
- 1.5 ไม่มีการวิเคราะห์โครงกระดูกที่ได้จากการขุดค้นในแหล่งโบราณคดีในประเทศไทย และเขตภูมิภาคภาษาไทยอย่างละเอียดและเป็นระบบ โดยนักโบราณคดีท้องถิ่น
- 1.6 ไม่มีการศึกษาจารึกโบราณที่เกี่ยวข้องกับ "ไท" อย่างลุ่มลึก
- 1.7 ความเข้มข้นต่อการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีของนักวิชาการ สามารถจำแนกได้ดังนี้

- พุทธถึงคนไทยโดยตรง
- พุทธถึงคนไทย โดยภาพรวมจากคนในภาคพื้นทวีปและหมู่เกาะเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- พุทธถึงพื้นที่ที่อยู่ในเขตภูมิศาสตร์ภาษาไทย โดยระบความเกี่ยวพันกับคนไทย
- พุทธถึงพื้นที่ที่อยู่ในเขตภูมิศาสตร์ภาษาไทย แต่ไม่ระบุว่าเกี่ยวพันกับคนไทย (ผู้วิจัยต้องตีความเอง และนำมาเป็นข้อมูลประกอบการสันนิษฐานเชื่อมโยง)

II. แนวคิดทฤษฎี

2.1 แบ่งเป็น 3 แนวคิดหลักๆ ซึ่งก็ไม่แตกต่างจากการแบ่งโดยนักประวัติศาสตร์ที่แบ่งทฤษฎีกำเนิดไทย

- ทฤษฎีการแพร่กระจายและเคลื่อนย้าย
- การปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรม
- การอยู่ติดที่

2.2 แนวคิดทฤษฎีและการใช้ข้อมูลหลักฐานทางโบราณคดีสามารถประมวลได้ดังนี้

- โบราณคดี (โครงกระดูก+เครื่องมือเครื่องใช้)+ชาติพันธุ์วิทยา (ชนเผ่าดั้งเดิม)
- โบราณคดี (ขวานหินขัด)+ภาษาศาสตร์
- โบราณคดี (การปลูกข้าว)+ภาษาศาสตร์ (คำที่เกี่ยวกับข้าวหรือเกษตรกรรม)
- โบราณคดี (กลองมโหระทึกสำริด)+วัฒนธรรมของคนไทยปัจจุบันที่ยังใช้กลองมโหระทึกอยู่
- โบราณคดี (ลวดลายบนภาชนะดินเผา/โลหะกรรม)+ชาติพันธุ์วิทยา (ชนเผ่าดั้งเดิม+ภาษาศาสตร์)

III. มิติเวลา

มิติเวลาเรื่องไทยศึกษาด้านโบราณคดีควรจะย้อนลงไปถึง 4000 ปี ซึ่งปรับเพดานความคิดจากพุทธศตวรรษที่ 19 โดยอาศัยการประเมินจากแนวคิดทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม และทฤษฎีอยู่ติดที่ ที่อ้างหลักฐานทางโบราณคดีของการเพาะปลูกข้าว ลวดลายบนภาชนะดินเผา คณมืองโกลอยด์ และการทำโลหะกรรม และหลักฐานทางประวัติ

ศาสตร์ภาษาศาสตร์ของตระกูลภาษา ออสโตรเอเชียติกและออสโตรนีเซียน ที่สันนิษฐานว่า การเคลื่อนย้ายของกลุ่มคนมาจากทางเหนือน่าจะลงมาประมาณ 4000 ปีมาแล้ว

นอกจากนี้จากการเปรียบเทียบหลักฐานทางโบราณคดีจากทั้ง 4 เขต ก็เริ่มเห็น ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมที่ปรากฏในรูปแบบ ลวดลาย เทคโนโลยีการผลิต ตลอดจนความซับซ้อนทางสังคมตั้งแต่ 4000 ปีมาแล้ว ดังนั้นระยะเวลานี้น่าจะถือเป็นจุด เริ่มต้นค้นพบความเหมือนหรือความแตกต่างทางวัฒนธรรม "ไท" (ดูรูปที่ 17)

IV. คน

หลักฐานทางโบราณคดีแสดงให้เห็นว่ากลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่ 20,000 กว่าปีมาแล้วเป็นพวกออสตราลอยด์-เมลานีซอยด์ (แหล่งโบราณคดีถ้ำหมอบี๊ว กระบี่) ในขณะที่หลักฐานของเชื้อชาติมองโกลอยด์ในประเทศไทยเก่าเพียง 4000 ปีมาแล้ว (แหล่งโบราณคดีบ้านเก่า)

นอกจากนี้หลักฐานโครงกระดูกที่พบในเขตที่ 1 และ 2 (ดูตารางในรายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 1) แสดงว่ากลุ่มชาติพันธุ์ไทที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาพูดทั้งในอดีตและปัจจุบันเป็นชาติพันธุ์มองโกลอยด์ได้

อาจกล่าวได้ว่าบนผืนแผ่นดินไทยในอดีตมีคนหลายชาติพันธุ์อาศัยอยู่ร่วมกัน ความเข้มข้นในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชนภายในและภายนอกประเทศไทยมีมาตั้งแต่เมื่อประมาณ 3000-2500 ปีมาแล้ว เมื่อคนเริ่มรู้จักเทคโนโลยีการทำโลหะกรรม การเคลื่อนย้ายไปมาของกลุ่มชนน่าจะมีหลายระลอกและต่อเนื่องมาจนกระทั่งถึงสมัยประวัติศาสตร์

V. ขอบเขตพื้นที่

ถ้าพิจารณาจากการปรากฏของภาษา "คำไท" นับตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 15 เป็นต้นมา เขตพื้นที่ทั้ง 4 เขตเป็นพื้นที่ที่มีหลักฐานที่แสดงว่ากลุ่มคนที่พูดภาษาไทย เคยผ่าน เคยอยู่ และยังคงอยู่ ขณะเดียวกันก็เป็นถิ่นที่อยู่ของชนชาติอื่นๆ ที่มีความแตกต่างและคล้ายคลึงทางด้านชาติพันธุ์ ภาษา วัฒนธรรม ที่ต่างให้อิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมต่อกันและกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน

VI. ภาษา

6.1 การพบหลักฐานการใช้ "คำไท" ในจารึกขอม ภาษาเขมร อาจสันนิษฐานว่า คนที่พูดภาษาไทยที่ตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยมีอยู่แล้วตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 15 เป็นต้นมา

6.2 ติดต่อกันแลกเปลี่ยนหยิบยืมภาษาระหว่างเขตประเทศไทยกับบริเวณภูมิศาสตร์

ภาษาไทย เท่าที่ปรากฏในภาษาเขียนมีมาไม่น้อยกว่าพุทธศตวรรษที่ 20 แล้ว
 6.3 หลักฐานประเภท ศิลปจารึกให้ข้อมูลทางด้านอักษร/ภาษาที่คนในพื้นที่ทั้ง 4
 เขต รับเอามา ลอกแบบ สร้างขึ้นใหม่) และพัฒนาขึ้นใช้ นอกจากจะเป็น
 เครื่องธงชี้ว่า ชนชาติต่างๆ ที่มีภาษาแตกต่างกันนั้น เมื่อเข้าสู่สมัยประวัติ
 ศาสตร์ ไม่เพียง ให้ และ รับ วัฒนธรรมด้านอื่นๆ กันและกัน แต่ยัง รับและให้
 วัฒนธรรมทางด้านภาษาอีกด้วย

VII. ปัญหาที่พบในการวิจัย

- 7.1 การศึกษาและหลักฐานทางโบราณคดีปัจจุบันยังไม่หนักแน่นพอที่จะเป็น
 เครื่องธงชี้วัฒนธรรมเฉพาะที่มีร่วมกันของกลุ่มชน "ไท" เนื่องจากขาดหลัก
 ฐานทางโบราณคดี ในเขตพื้นที่ 2 (ภูมิศาสตร์ภาษาไทย) ซึ่งเป็นเป้าหมายหลัก
 ของงานวิจัย ซึ่งหาได้น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับข้อมูลในอีก 3 พื้นที่
- 7.2 ยังขาดงานนิพนธ์ที่จะนำมาใช้เป็นหลักหรือมาตรฐานในการตรวจสอบและ
 สังเคราะห์หลักฐานทางโบราณคดีที่ทันสมัย เนื่องจากมีรายงานการวิจัยน้อยชิ้น
 มากที่จะเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์ ที่มีรายละเอียดเชิงคุณภาพและปริมาณ
 ของโบราณวัตถุทุกประเภท
- 7.3 ความผันแปรของหลักฐานทางโบราณคดีมีผลต่อความถูกต้องหรือผิดพลาด
 ของแนวคิดทฤษฎี หลักฐานทางโบราณคดีไควความผันแปรอันเนื่องมาจาก
 - การค้นพบหลักฐานเพิ่มมากขึ้นจากการปฏิบัติงานโบราณคดีใน
 ทุกๆ ปี
 - พัฒนาการของกระบวนการวิเคราะห์หลักฐาน (เช่นการกำหนด
 อายุทางวิทยาศาสตร์ หรือ การวิเคราะห์ด้วยวิธีตรวจสอบ DNA)
 - การดำเนินการวิเคราะห์หลักฐานด้วยกรรมวิธีแตกต่างกัน มีผลต่อ
 การให้ความหมายหลักฐานอย่างเดียวกันที่ต่างกันอย่างออกไป ตัวอย่างเช่น
 การวิเคราะห์ด้วยวิธีเทอร์โมลูมิเนสเซนส์จากเครื่องปั้น
 ดินเผาของบ้านเชียง ในปีพ.ศ. 2515 ให้ค่าอายุที่บ้านเชียงมีอายุ
 ประมาณ 7000 ปีมาแล้ว ต่อมาผลการกำหนดอายุคาร์บอน 14
 ของถ่านให้ค่าอายุ 5600 ปีมาแล้ว ความผันแปรของการให้
 ความหมายหลักฐานเช่นนี้ มีผลต่อความถูกต้องหรือผิดพลาดของ
 แนวคิดทฤษฎีที่น่าเสนอ กล่าวคือ มีผู้เสนอทฤษฎีว่า มีการเคลื่อน
 ย้ายจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือไปทางเหนือ (จากล่างขึ้นบน)
 เพราะแหล่งโบราณคดีบ้านเชียง พบวัฒนธรรมสำริด 7000 ปีเก่า

กว่าจีน แต่เมื่อศักราชเปลี่ยนเป็น 5600 ปีมาแล้ว ไม่เท่าไปกว่าจีน
ทฤษฎีข้างต้นจึงผิดพลาด

- โบราณวัตถุและแหล่งโบราณคดีจำนวนมากไม่มีค่าอายุที่แน่นอน
ซึ่งได้จากการกำหนดอายุทางวิทยาศาสตร์ (คาร์บอน 14) ทกให้
การเปรียบเทียบหลักฐานทางโบราณคดีขาดความน่าเชื่อถือ

7.4 หลักฐานทางโบราณคดีส่วนใหญ่ที่ถูกนำเสนอในงานนิพนธ์ต่างๆ มักจะ
กล่าวถึงโบราณวัตถุที่มีลักษณะเด่นของแหล่งโบราณคดี หรือวัฒนธรรม
นั้นๆ แต่โบราณวัตถุอื่นๆ ที่มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายคลึงกับที่อื่น มัก
ไม่ได้รับการบรรยายอย่างละเอียด ดังนั้นจึงทำให้ยากแก่การตรวจสอบและ
ประเมินความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งโบราณคดี

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผล

ผลการวิจัยสามารถประเมินสถานภาพไทยศึกษา ด้านโบราณคดี ได้ดังนี้

ประการที่หนึ่ง เอกสารงานวิจัยที่มีอยู่ยังขาดข้อมูลที่เป็นหลักฐานประเภทต่างๆ ในเขตพื้นที่ 2 (ภูมิศาสตร์ภาษาไทย) เหตุที่เข้าไม่ถึงข้อมูลทางด้านนี้ เนื่องจากหลักฐานส่วนใหญ่ในเขตพื้นที่ นี้ ไม่ใช้หลักฐานทางเอกสาร แต่เป็นหลักฐานที่เป็นโบราณวัตถุซึ่งจัดแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑ์ต่างๆ หรือในแหล่งโบราณคดีที่พบในพื้นที่นั้นๆ การประเมินสถานภาพไทยศึกษาทางโบราณคดี จึงไม่อาจสมบูรณ์ได้หากไม่ได้เข้าถึงแหล่งข้อมูลดังกล่าว

ประการที่สอง งานนิพนธ์ที่ผ่าน ไม่มีงานนิพนธ์ใดที่นำหลักฐานประเภทต่างๆ ส่วนใหญ่มาใช้ร่วมกัน มีบ้าง แต่ก็เป็นส่วนน้อยที่ใช้หลักฐาน 2-3 ประเภทมาพิจารณาร่วมกัน ถือได้ว่า ยังไม่มีการศึกษาทางโบราณคดีต่อเรื่องไทยศึกษาอย่างจริงจังเลยแม้แต่เรื่องเดียว ดังนั้นหากจะประเมินสถานภาพไทยศึกษาเฉพาะที่มีงานนิพนธ์ด้านนี้เท่านั้น ก็จะไม่ให้ข้อมูลหรือเรื่องราวใหม่ๆ ที่ชัดเจนออกมาได้ ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยต้องก้าวไปสู่การสร้างตัวแบบวิจัย (model) เพื่อดำเนินการ วิเคราะห์หลักฐานบางประเภทประกอบไปด้วย แต่เนื่องจากขาดข้อมูลที่เป็นหลักฐานในเขตพื้นที่ 2 ผลการวิเคราะห์ที่เสนอไปจึงไม่สมบูรณ์ และจะยังไปใช้ทั้งหมดทีเดียวไม่ได้ เพราะเป็นเพียงตัวแบบ (model) ที่รอข้อมูลหลักฐานที่จะต้องสอบค้นภาคสนามในแหล่งที่ยังขาดอยู่ในเขตพื้นที่ 2 ที่จะทำให้ทราบเรื่องราวที่สมบูรณ์และสามารถสร้างทฤษฎีที่น่าจะเป็นไปได้ต่อไป

ประการที่สาม งานวิจัยที่จะดำเนินไปในอนาคต เฉพาะส่วนไทยศึกษาด้านโบราณคดีนั้น นอกจากการค้นหาและวิเคราะห์หลักฐานเปรียบเทียบตามตัวแบบที่วางไว้แล้ว ยังจะต้องสร้างตัวแบบอื่นๆ ที่แสดงความสัมพันธ์ของหลักฐานตามลำดับกาลเวลา (chronology) และแผนที่การแจกแจงแหล่งและหลักฐานตามความสัมพันธ์ที่ผันแปรไปตามช่วงเวลาอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างตัวแบบการแจกแจงและสังเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน ในหลักฐานประเภทจารึกอักษร-ภาษาโบราณระหว่างสาขาโบราณคดี ภาษาศาสตร์และอักษรวิทยา ที่นำไปสู่การได้ข้อมูลที่สนับสนุนกันและกันและหาข้อยุติได้ในบางเรื่อง

ประการที่สี่ งานวิจัยเรื่องไทยศึกษา ไม่ควรจำกัดขอบเขตเฉพาะพื้นที่ เขตภูมิศาสตร์ภาษาไทย หรือเขตพื้นที่ 2 เพราะจากการประมวลความรู้และการประเมินสถานภาพแล้ว

พบว่าข้อมูลในเขตพื้นที่ 1 มีความเกี่ยวพันต่อความเข้าใจเรื่องไทศึกษาโดยส่วนรวมเป็นอย่างมาก ขณะเดียวกัน "ไท" ในทางชาติพันธุ์และภาษานับเนื่องมาแต่อดีตครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 4 เขต โดยปรากฏความมาก-น้อยในแต่ละพื้นที่ตามช่วงสมัยที่แตกต่างกันเท่านั้น

II. ข้อเสนอแนะทิศทางการวิจัยในอนาคต

2.1 ควรจะค้นหาจุดกำเนิดของหลักฐานประเภทต่างๆ และการแพร่กระจายของหลักฐานไปในที่ต่างๆ ตามลำดับก่อน-หลัง ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบ/หน้าที่หรือเทคโนโลยีการผลิตในแหล่งที่มีใช้ค้นกำเนิดเป็นประเด็นหลักที่ต้องนำมาศึกษาก่อนการให้ความหมายต่อเรื่องไทศึกษา เพื่อที่จะแยกแยะออกมาให้ชัดเจนว่า วัฒนธรรมใด "เป็นของไทย" แต่ดั้งเดิม และวัฒนธรรมใดบ้างที่เป็นของชนชาติอื่นมาแต่ดั้งเดิมด้วย โดยจะต้องดำเนินการดังนี้

- การสำรวจภาคสนาม ในเขตพื้นที่ที่ 2 (เขตภูมิศาสตร์ภาษาไทย) ที่เป็นหลักฐานในพิพิธภัณฑ์ต่างๆ หรือแหล่งโบราณคดีที่พบในพื้นที่นั้นๆ
- มุ่งเน้นวิเคราะห์หลักฐานทางโบราณคดีในเขตภูมิศาสตร์ภาษาไทยตามลำดับเวลาตั้งแต่ก่อนประวัติศาสตร์จนถึงพุทธศตวรรษที่ 20 ก่อนการสร้างตัวแบบวิจัยเกี่ยวกับโบราณคดี (Model) ของ "ไท"
- การกำหนดค่าอายุทางวิทยาศาสตร์ของแหล่งโบราณคดีที่มีการค้นพบที่สำคัญในเขตภูมิศาสตร์ภาษาไทยจะต้องทำอย่างเร่งด่วน เพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการศึกษาเปรียบเทียบและควบคุมเรื่องลำดับเวลา
- ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบโครงกระดูกคนที่ได้จากการขุดค้นในประเทศไทยทั้งหมดตามลำดับเวลาและสถานที่ แล้วนำไปเปรียบเทียบกับโครงกระดูกที่พบในเขตภูมิศาสตร์ภาษาไทย เพื่อตรวจสอบประเด็นเรื่องลักษณะทางกายภาพ หรือพันธุกรรมของ "คนไท"

2.2 วิธีการดำเนินการศึกษา

2.2.1 การสำรวจภาคสนามอาจจะสำรวจในพื้นที่เวียดนามตอนเหนือ ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของกลุ่มคนพูดภาษาไทยตะวันตกเฉียงใต้ (SW Tai) มลชลทวาทและพม่า ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของกลุ่มคนพูดภาษาไทยเหนือ และกลาง (NC Tai) การสุ่มตัวอย่างการสำรวจนี้จะครอบคลุมพื้นที่กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ภาษาไทยปัจจุบัน โดยได้ข้อมูลแนวเหนือ-ใต้ที่มาสัมพันธ์กับประเทศไทย แล้วทำการตรวจสอบความเหมือนหรือความแตกต่างของโบราณวัตถุ (แผนที่ 2)

2.2.2 ใช้หลักฐานโบราณคดีทุกประเภทมาตีความหมายก่อน จึงจะกำหนดแนวคิดทฤษฎี เมื่อยังมีได้ใช้หลักฐานครบถ้วน แนวคิดทฤษฎีที่เสนอมานั้นจึงยังไม่มีข้อยุติว่า แนวคิดทฤษฎีใดจะถูกต้อง

2.2.3 ใช้หลักฐานโบราณคดีเพิ่มเติมและที่ต้องนำมาใช้เป็นข้อมูลวิเคราะห์ความหมายเรื่องไทศึกษา ได้แก่ ขวานหินขัดแบบจงอยปากนก จี๋ห้อยรูปสัตว์สองหัว รูปจำลองคนในเรือขุด โลหกรรมสำริดที่มีปริมาณดีบุกสูง จารึกที่แสดงอักษร-ภาษาโบราณ

2.2.4 คำนึงถึงข้อมูลพื้นฐานที่น่าจะนำมาตกลงร่วมกันในการกำหนดขอบเขตการศึกษาไทศึกษา ดังนี้

- เขตภูมิศาสตร์ภาษาไทยในอดีต แต่ละช่วงสมัยแตกต่างกับเขตภูมิศาสตร์ภาษาไทยที่กำหนดไว้ในปัจจุบัน
- กลุ่มชาติพันธุ์ไท ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาพูดทั้งในอดีตและปัจจุบันเป็นชาติพันธุ์มองโกลอยด์ใต้ ซึ่ง กลุ่มมองโกลอยด์ใต้นี้ กระจายในเขตพื้นที่จีนใต้ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นสำคัญ แต่ก็ยังเป็นกลุ่มชนที่ไม่ใช้ภาษาไทย ขณะที่การปะปนทางเชื้อชาติจากการผสมผสานทางวัฒนธรรมในอดีตที่ยาวนาน ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์อื่น เข้ามาผสมกับกลุ่มมองโกลอยด์ใต้ ที่ใช้ภาษาไทย ทำให้ปัจจุบันมองโกลอยด์ใต้เลือกบริสุทธ์ที่ใช้ภาษาไทย หาได้ยาก
- วัฒนธรรมการปลูกข้าวและการสัญจรทางน้ำด้วยพาหนะง่าย ๆ เช่น แพ เรือขุด เป็นวัฒนธรรมร่วมของจีนใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีอยู่หลายชาติพันธุ์ ยังมีได้มีงานวิจัยใดที่สามารถบ่งชี้ คุณลักษณะเฉพาะที่แสดงเอกลักษณ์ว่า ส่วนไหนเป็นของกลุ่มชนไท ส่วนไหนเป็นของชาติพันธุ์อื่น หลักฐานโบราณคดีอื่นๆ น่าจะเป็นส่วนประกอบที่จะจำแนกข้อเหมือนข้อต่างนี้ได้ หากนำมาสังเคราะห์อย่างจริงจัง ครบถ้วน
- วัฒนธรรมด้านอักษร-ภาษาที่ปรากฏหลักฐาน เป็นศิลาจารึกมีส่วนสำคัญต่อการกำหนดเขตภูมิศาสตร์ภาษาไทย หรือการแพร่กระจายของกลุ่มชนที่ใช้ภาษาไทย ในแต่ละช่วงสมัยของสมัยประวัติศาสตร์ได้ แต่ยังขาดการใช้ข้อมูลด้านนี้ที่จะดำเนินการร่วมกันระหว่างนักภาษาศาสตร์ นักภาษาโบราณและนักโบราณคดีอย่างจริงจัง
- การสร้างแผนที่และตารางเปรียบเทียบแจกแจงหลักฐานอย่างสมบูรณ์แบบจากฐานข้อมูลที่เสนอไว้จะช่วยกำหนดกรอบและทิศทางการวิจัยเรื่องไทศึกษาด้านต่างๆ ในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขออุทิศงานวิจัยชิ้นนี้ให้กับ "ศาสตราจารย์ชิน อยู่ดี" และ "ศาสตราจารย์นายแพทย์สุด แสงวีเชียร" ผู้เปิดพรมแดนความรู้ไทศึกษา ด้านโบราณคดี ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่กรุณาให้ความสนับสนุนทุนเพื่อวิจัยโครงการประมวลองค์ความรู้ เรื่องการประเมินสถานภาพไทศึกษา ด้านโบราณคดี ขอขอบคุณสถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นับตั้งแต่ผู้อำนวยการสถาบัน รศ. ดร. ชีระพันธุ์ เหลืองทองคำ คุณรุ่งอรุณ ช่างกุล ตลอดจนถึงเจ้าหน้าที่ประจำสถาบันทุกท่านที่ไม่สามารถจะเอ่ยนามได้ทั้งหมด ที่กรุณาช่วยเหลือในการดำเนินงานต่างๆ ด้าน โดยเฉพาะการเป็นธุระในการทวงค้นฉบับรายงานความก้าวหน้าอย่างเข้มงวดและสม่ำเสมอ อันเป็นผลทำให้สามารถผลิตงานชิ้นนี้ออกมาได้

ขอขอบคุณคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่กรุณาให้ความสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปเพิ่มพูนความรู้และค้นคว้าเอกสาร ณ มหาวิทยาลัยมิชิแกน แอนอาร์เบอร์ ในช่วงฤดูร้อน 2540

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รศ. ศรีศักร วัลลิโภดม และรศ. ดร. ธิดา สาระยา ที่ปรึกษาโครงการ ที่กรุณาให้ข้อชี้แนะและสนับสนุนงานวิจัยมาโดยตลอด ขอขอบคุณอาจารย์ พิสิฐ เจริญวงศ์และอาจารย์ยรรยง จิระนคร ที่กรุณาวิจารณ์และให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม เพื่อให้งานวิจัยชิ้นนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณศาสตราจารย์ (พิเศษ) ชลธิรา สัตยาวัฒนา และ ผศ. กาญจณี ละอองศรี สำหรับข้อคิดเห็นและให้กำลังใจในการเสนอรายงานความก้าวหน้าทุกครั้งที่ผ่านมา ขอขอบคุณ ผศ. สุภาภรณ์ จินตามณีโรจน์ ที่กรุณาให้ข้อคิดเห็นและวิจารณ์ร่างโครงการวิจัย ขอขอบคุณ ดร.ปีเตอร์ เบลล์วูด (Peter Bellwood), รศ. คาลล่า ซิโนโปลี (Carla Sinopoli), และ โรเบิร์ต บลูเบเคอร์ (Robert Brubaker) ที่กรุณาเอื้อเฟื้อข้อมูลและถ่ายเอกสารข้ามน้ำข้ามทะเลมาให้จากแดนไกล ขอขอบคุณ ดร. อัญชดา เจริญรักษ์ สำหรับความเอื้อเฟื้อที่พักพิงขณะที่ไปค้นคว้าข้อมูลที่มิชิแกน ขอขอบคุณนักศึกษาภาควิชาโบราณคดีที่ช่วยค้นคว้าเอกสารให้ในระยะแรกของการดำเนินงาน นุชนางค์ ชุมดี กาญจนา เพ็ชรช้าง และศุภินี นวลตา ห้ายนี้ขอขอบคุณคุณบุญจิตต์ ขุทรงเดชที่ช่วยกรุณาตรวจทานต้นฉบับ และคุณเมตตา ขุทรงเดชที่ช่วยพิมพ์ต้นฉบับรายงานวิจัย

ท้ายนี้ถ้านงานวิจัยชิ้นนี้มีข้อบกพร่องประการใด คณะผู้วิจัยขอน้อมรับไว้ทั้งสิ้น

บรรณานุกรม

หนังสือ

- กรมศิลปากร. มรดกวัฒนธรรมบ้านเชียง. เอกสารกองโบราณคดี หมายเลข 8/2534.
กรุงเทพฯ : อมรินทร์ พรินติง กรุ๊ป จำกัด, 2534.
- _____. กองโบราณคดี. โบราณคดีสี่ภาค. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์หัตถศิลป์, 2531.
- _____. กองโบราณคดี. อดีตอีสาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2531.
- _____. กองโบราณคดี. โบราณคดีเชื่อนปากมูล. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองศิลป์, 2535.
- กาญจณี ละอองศรี. ถิ่นกำเนิดของคนไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เรือนแก้ว, 2528.
- ขจร สุขพานิช. ปัญหาประวัติศาสตร์และโบราณคดีไทย. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคม
ศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2525.
- คงเดช ประพัฒน์ทอง. โบราณคดีประวัติศาสตร์ของคงเดช ประพัฒน์ทอง. กรุงเทพฯ :
รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2529.
- โครงการโบราณคดีเชี่ยวชาญ. รายงานผลการดำเนินงานทางโบราณคดีในการแก้ไขผล
กระทบสิ่งแวดล้อมในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนเชี่ยวหลาน. กรุงเทพฯ :
กองโบราณคดี กรมศิลปากร, 2529.
- คึกฤทธิ์ ปราโมทย์ และคณะ. ลักษณะไทย. กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
จำกัด, 2525.
- จางกงจิ่ง. ชนชาติไทยในประเทศจีน (ตามหลักฐานของจีน). กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภการ
พิมพ์, 2531.
- จุฬาลักษณ์. ชนชาติไต : สถาปัตยกรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีไตในสิบสอง
พันนา. กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรินติง เฮาส์, 2537.
- เจียงอิงเหลียง. ประวัติชนเชื้อชาติไท ตอน 1. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2531.
- _____. ประวัติชนเชื้อชาติไท ตอน 2. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2534.
- ฉิน เซ่ง หมิ่น. ยุคหินในกวางสี ในจ้วงแห่งมณฑลกวางสี : จีนหรือไทย? กรุงเทพฯ :
สถาบันและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร 2535.
- เจ้าเลิงจาง และ จางหยวนซิ่ง. ชนชาติไท. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2530.
- เงินหลวีฟาน. วิจัยปัญหาแหล่งกำเนิดของไทย. กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรินติง เฮาส์, 2539.
- ชลิต ชัยควรวิต. ขอนแก่น : ภูมิหลังบ้านเมืองตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงพุทธศตวรรษที่ 19.
ศูนย์วัฒนธรรมอีสาน : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2534.
- ชิน อยู่ดี. บ้านคอนตาเพชร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2519.
- ชิน อยู่ดี. สมัยก่อนประเทศไทย. พระนคร : กรมศิลปากร, 2510.

- ชิน อยู่ดี และ สุต แสงวิเชียร. อดีต : รวมเรื่องราวก่อนประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ : ฝ่ายวิชาการนักศึกษาโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2517.
- ชัยสิริ สมุทรวณิช และ ชลธิลา ตัตยาวัฒนา. ลายสัณฐาน-สาวก่าเน็คไท-ลาว ในประเทศจีน : ศึกษาจากผ้าชนชาว ตัง-เก้อ-ลาว. กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์ตะวันออก, 2540.
- เชียงใหม่, วิทยาลัยครู. รวมบทความทางวิชาการไทลื้อ : เชียงคำ. เชียงใหม่ : คณะมนุษยและสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูเชียงใหม่ สหวิทยาลัยล้านนา, 2529.
- _____ เอกสารสัมมนาทางวิชาการ เรื่องลัวะในล้านนา. เชียงใหม่ : คณะมนุษยและสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูเชียงใหม่ สหวิทยาลัยล้านนา, 2531.
- ถ้วน ลิ เชิน. ความเป็นมาของชนเผ่าจ้วงใน ประวัติศาสตร์ไทย ในสายตาชาวจีน. กรุงเทพฯ : ยูโรปาเพรส บริษัท จำกัด, 2537.
- ปิ. เจ. เทอร์วิล. การค้นหาแหล่งกำเนิดของชนชาติไท : บทประเมินความเห็นต่างๆ และแนวคิดใหม่. คนไท (เดิม) ไม่ได้อยู่ที่นี้. กรุงเทพฯ : สำนักวิชาการพิมพ์, 2533.
- ประภัก (จิต) บัวบุญ. หนังสือที่ระลึกในพระราชพิธีรัชมงคลภิเษก 2 กรกฎาคม 2431. กรุงเทพฯ : บริษัทเพื่อนพิมพ์, 2531.
- ประพิศ ชูศิริ. ผลการวิเคราะห์โครงกระดูกมนุษย์ที่แหล่งโบราณคดีโคกพนมดี. กรุงเทพฯ : กองโบราณคดี, 2534.
- ประเสริฐ กาญจนกุล. ประวัติดินแดนไทยในแหลมมลายู. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2536.
- นิคม มูลสิริคามะ. แผ่นดินไทยในอดีต. เล่มที่ 1. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองรัตน์, 2515.
- _____ แผ่นดินไทยในอดีต. เล่มที่ 2. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองรัตน์, 2515.
- พระราชกวี (อ่ำ ชมทศโค ป.ช. 6). ดันไทย คนไทย ก่อน สุโขทัย. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2538.
- พิริยะ ไกรฤกษ์. ประวัติศาสตร์ศิลปะและโบราณคดีประเทศไทย. กรุงเทพฯ : อมรินทร์, 2533.
- รัตนกัณฑ์, พระยา. ดินแดนไทยในแหลมทอง. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2494.
- วินัย พงศ์ศรีเพียร. ประชุมศิลาจารึกภาคที่ 7 ประมวลจารึกที่พบในประเทศไทยและต่างประเทศ. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทยฯ สำนักนายกรัฐมนตรี, ตัดดีโสภาคการพิมพ์, 2534.
- _____ ปาไปสิฟู ปาไปต้าเตียน : เชียงใหม่ในเอกสารประวัติศาสตร์จีนโบราณภาคที่ 1. กรุงเทพฯ : รุ่งแสงการพิมพ์, 2539.
- วุฒิชัย มูลศิลป์. ไทยสมัยโบราณถิ่นเดิมและน่านเจ้า. กรุงเทพฯ : บริษัท เลิฟ แอนด์ ลิฟ เพรส จำกัด, 2539.

ศิลปากร, กรม. จารึกในประเทศไทย เล่ม 1-4. กรุงเทพฯ : หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร, 2539.

ศิลปากร, กรม. สมุดนำชมโบราณสถานวัดอุ ตำบลพงดึก และปูชนียสถาน พระแท่น
ดงรัง อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด, 2505.

ศิลปากร, มหาวิทยาลัย. ชิน อยู่ดี บิดาก่อนประวัติศาสตร์ไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
พิชเนต, 2529.

ศรีศักร วัลลิโภดม. สยามประเทศ ภูมิหลังของประเทศไทยตั้งแต่ยุคดึกดำบรรพ์จนถึง
สมัยอยุธยา ราชธานี อาณาจักรสยาม. กรุงเทพฯ : บริษัทพิชเนต พรินต์
เซ็นเตอร์ จำกัด, 2534.

_____. แอ่งอารยธรรมอีสาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : พิชเนต
พรินต์ เซ็นเตอร์ จำกัด, 2533.

ศรีศักร วัลลิโภดม และ สุจิตต์ วงษ์เทศ. ไทยน้อย ไทยใหญ่ ไทยสยาม. กรุงเทพฯ : บริษัท
พรินต์ เซ็นเตอร์ จำกัด, 2534.

สินชัย กระบวนแสง. ประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
พิชเนต, 2520.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. (บรรณาธิการ). คนไทยอยู่ที่ไหนบ้าง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เรือนแก้ว
การพิมพ์, 2534.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. คนไทยอยู่ที่นี้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2529.

_____. คนไทยอยู่ที่นี้ ที่อุษาคเนย์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2537.

_____. สุโขทัยไม่ใช่ราชธานีแรกของไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เรือนแก้ว, 2526.

สุด แสงวิเชียร. ปัญหาการเคลื่อนย้ายของคนไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม,
2526.

_____. เรื่องก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรม
สารบรรณทหารเรือ, 2517.

สุพล นาถะพินธุ. เอกสารประกอบการสอนวิชา 311 476 : โลหะวิทยาทางโบราณคดี.
ภาควิชาโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2533.

_____. เอกสารประกอบการสอนวิชาโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ใน
ประเทศไทย. ภาควิชาโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2535.

อนุমানราชธน, พระยา. งานนิพนธ์ชุดสมบูรณ์ของศาสตราจารย์พระยาอนุমানราชธน
หมวดประวัติศาสตร์-โบราณคดี เล่มที่ 3 เรื่องแหลมอินโดจีนสมัยโบราณ.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2532.

หนังสือ (ภาษาต่างประเทศ)

- Bellwood, Peter. **Man's Conquest of the Pacific**. New York : Oxford University Press, 1979.
- _____. **Prehistory of the Indo-Malaysian Archipelago**. Sydney : Academic Press, 1985.
- Chang, Kwan-Chih. **The Archaeology of Ancient China**. New Haven : Yale University Press. Third Edition, 1977.
- _____. **Shang Civilization**. New Heaven : Yale University, 1980.
- Coedes, Gorge. **Les Peuples de la Peninsule Indochinoise**. Paris : Dunod, 1962.
- Duff, Roger. **Stone Adzes of Southeast Asia**. New Zealand : Canterbury Museum Trust Board, Christchurch, 1970.
- Higham, Charles. **The Archaeology of Mainland Southeast Asia**. Cambridge : Cambridge University Press, 1989.
- _____. **The Bronze Age of Southeast Asia**. Cambridge : Cambridge University Press, 1996.
- Higham, Charles and Rachanie Thosarat. **Khok Phanom Di**. Fort Worth Harcourt Brace College Publishers, 1994.
- Kemper, A.J. Bernet. **Modern Quaternary Research in Southeast Asia 10** (1986/1987) Rotterdam : A.A. Balkema, 1988.
- Sangvichien, Sood, Patai Sirigaron N, and J. Balslev Jorgensen. **Archaeology Excavation in Thailand Vol. III : Ban Kao**. Copenhagen : Munksgaard, 1969.
- Sorensen, Per. The Neolithic Cultures of Thailand (and North Malaysia) and Their Lungshanoid Relationship. **Early Chinese Art and Its Possible Influence in the Pacific Basin**. Pp.459-506, 1972.
- Sorensen, Per. **The Later Prehistory of South East Asia.**, 1980.
- Sorensen, Per (ed.). **Archaeological Excavations in Thailand**. London : Curzon Press, 1988.
- Sorensen, Per and Tove Hating. **Archaeological Excavations in Thailand Vol. II BanKao**. Copenhagen : Munksgaard, 1967.
- van Heekeren, and Count Eigil Knuth. **Archaeological Excavations in Thailand Vol. I : Sai Yok**. Copenhagen : Munksgaard, 1967.

- von Heine-Geldren, Robert. Voegeschichtliche Grundlagen der Kolonialindischen Kunst. Wiener Beitr zur Kntst-und Kulturgesch. Asians, VIII, 1934. (อ้างในจีน อยู่ดี)
- Wheatley, Paul. The Golden Kersonese. Kuala Lumpur : University of Malaya Press, 1980.
- White, Joyce. Discovery of A Lost Bronze Age : Ban Chiang. Philadelphia : The University of Pennsylvania Press, 1982.
- Srisuchat, Amara. Rock Art : A Shadow of Thailand's Past. Bangkok : Office of the National Commission, 1993.

บทความวารสาร

- กตมา เกาไศยานนท์. "แหล่งโบราณคดี โนนเมือง." วารสารเมืองโบราณ 18, 3,4 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2535) : หน้า 172-188.
- กุลพันธุ์ธาดา จันทรีโพธิ์ศรี. วัฒนธรรมบ้านคอนคาเพชร. ศิลปากร 26, 1 (2525) : หน้า 64-83.
- ก่องแก้ว วีระประจักษ์. "พบภาษาไทยในจารึกก่อนมีลายสือไทย." ศิลปากร 27, 5 (พฤศจิกายน 2526) : หน้า 76.
- "กลุ่มชาติพันธุ์ ในแอ่งสกลนคร." วารสารศิลปวัฒนธรรม 18, 3 (มกราคม 2540) : หน้า 104-109.
- "ข้าวไทย ข้าวสยาม." วารสารศิลปวัฒนธรรม 18, 2 (ธันวาคม 2539) : หน้า 100-105.
- "ข้าวไทย สายใยชีวิต พุทธ พรหมณ์ ผี พิธีกรรม." วารสารศิลปวัฒนธรรม 18, 1 (ธันวาคม 2539) : หน้า 91-99.
- ขวัญฤทัย ชื่นมาลย์ และ ภาวดี สุวรรณดี. "ข้าว ต้นแรกในโลกเกิดที่เมืองจีน." วารสารศิลปวัฒนธรรม 18, 2 (ธันวาคม 2539) : หน้า 123-124.
- คงเดช ประพัฒน์ทอง. "แผนการสำรวจขุดค้นทางโบราณคดีในสาธารณรัฐประชาชนจีน." โบราณคดีประวัติศาสตร์ กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร จัดพิมพ์เพื่อเชิดชูเกียรติ นายคงเดช ประพัฒน์ทอง นักโบราณคดี 10 ธันวาคม 2529 : หน้า 41-59.
- จารึก วิลไลแก้ว. "ชาวสุโขทัยมาจากไหน." วารสารเมืองโบราณ 23, 1 (มกราคม-มีนาคม 2540) : หน้า 49-56.
- _____. "สุโขทัยสมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย." วารสารศิลปวัฒนธรรม 18, 2 (2539) : หน้า 77-81.
- จักรพันธุ์ กังวาท. "ส่งวิญญาณสู่สวรรค์ในพิธีศพชาวลัวะ." วารสารเมืองโบราณ 12, 144 (กุมภาพันธ์ 2540) : หน้า 113-120.

- "ช่วยด้วย ! วัฒนธรรมปลาแดกส้มแล้ว." วารสารศิลปวัฒนธรรม 18, 3 (มกราคม 2540) :
หน้า 85-101.
- ทองแถม นาถจำนง. "ถิ่นของชาวไตในสิบสองพันนา." วารสารเมืองโบราณ 15, 3
(กรกฎาคม-กันยายน 2532) : หน้า 50-65
- ทองแถม นาถจำนง. "มโหรีที่กจากหลักฐานทางจีน." วารสารเมืองโบราณ 15, 2
(เมษายน-มิถุนายน 2532) : หน้า 75-81.
- ทวี สว่างปัญญากร. "คนไทในเวียดนาม : การแบ่งกลุ่ม." วารสารศิลปวัฒนธรรม 18, 9
(กรกฎาคม 2540) : หน้า 112-116.
- ธิดา สาระยา. "ประวัติสิบสองพันนา." วารสารเมืองโบราณ 15, 3 (กรกฎาคม-กันยายน
2532) : หน้า 43-49.
- _____. "วิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของสุโขทัย" วารสารเมืองโบราณ 23,1
(มกราคม-มีนาคม 2540) : หน้า 27-48.
- ธราพงศ์ ศรีสุชาติ. "ชุมชนโบราณเขาแก้ว." สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ. 2529.
กรุงเทพฯ : สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา,
อมรินทร์, 2529.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. คนไทยมาจากไหนด้วยและคนไทยอยู่ที่ไหนด้วย. ศิลปวัฒนธรรม 11, 12
(2533) : หน้า 76-82.
- บัณฑาน ดงกุ. "บูชาเทพฟ้าผ่าเพื่อเจริญเผ่าพันธุ์." วารสารศิลปวัฒนธรรม 17, 11
(กันยายน 2539) : หน้า 70-72.
- _____. "มโหรีที่กกับเทศกาลบูชาท." วารสารศิลปวัฒนธรรม 17, 9
(กรกฎาคม 2539) : หน้า 78-81.
- บัณฑาน ดงกุ. "รูปมี้าและคนขี่มี้า." วารสารศิลปวัฒนธรรม 17, 7 (พฤษภาคม 2539) :
หน้า 76-79.
- _____. "ส่วนผสมของโลหะมีความหมาย." วารสารศิลปวัฒนธรรม 16, 10
(สิงหาคม 2538) : หน้า 140-141.
- ประเสริฐ ณ นคร. "อักษรภาษาและจารึกสมัยศรีวิชัย." รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์
โบราณคดีศรีวิชัย ณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี 25-30 มิถุนายน 2525 กรุงเทพฯ :
กองโบราณคดี กรมศิลปากร, 2525.
- ปราณี วงษ์เทศ. "สถานภาพการวิจัยเรื่องจิ้ง : พิธีกรรมขอฝนเพื่อความอุดมสมบูรณ์." การ
ศึกษาวัฒนธรรมชนชาติไทย กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม
แห่งชาติ (2538) : หน้า 236-264.
- ผาสุข อินทราวุธ. "การฝังศพในไหของชุมชนโบราณลุ่มแม่น้ำมูล-ชี." เอกสารการประชุม
สัมมนาเรื่องความก้าวหน้าและความรู้ใหม่ทางโบราณคดีในประเทศไทย (มิถุนายน
พ.ศ. 2534) : หน้า 21-22.

ผาสุ อินทราวุช. "ร่องรอยของโรมันในเอเชียอาคเนย์ เน้นประเทศไทย." วารสารเมืองโบราณ 18, 3,4 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2535) : หน้า 187-203.

_____ "ยุคการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมในลุ่มแม่น้ำมูล-ชี : กรณีศึกษาเมืองฟ้าแดดสงยาง." พัฒนาการของรัฐในประเทศไทยจากหลักฐานทางโบราณคดี การประชุมทางวิชาการระดับฝรั่งเศส-ไทย ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร (2538) : หน้า 129-155.

ผาสุ อินทราวุช, สินชัย กระบวนแสง, พเยาว์ นาคเวท. "แหล่งโบราณคดีที่บ้านกระเบื้องนอก อ.ชุมพวง จ.นครราชสีมา." วารสารเมืองโบราณ 15, 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2532) : หน้า 133-137.

มนัส โอภากุล. "อาณาจักรสุวรรณภูมิมีจริงหรือ ?." วารสารศิลปวัฒนธรรม 17, 11 (กันยายน 2539) : หน้า 76-82.

พัชรี สาริบุตร. "ประเพณีการฝังศพที่เมืองโบราณนครจำหาศรี อ.นาคูน จ.มหาสารคาม." พัฒนาการของรัฐในประเทศไทยจากหลักฐานทางโบราณคดี การประชุมทางวิชาการระดับฝรั่งเศส-ไทย ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร (2538) : หน้า 91-128.

วลัยลักษณ์ ทรงศิริ. "ชุมชนผู้ผลิตเหล็กต้นน้ำแม่คำพัน." วารสารเมืองโบราณ 23, 1 (มกราคม-มีนาคม 2540) : หน้า 9-26.

วิหิต วัฒนวิบูล. คนไทยมาจากไหน ? ในมุมมองของการแพทย์ไทยเปรียบเทียบการแพทย์ไทลื้อสองปันนา. เมืองโบราณ 22, 1 (2539) : 23-28.

ศรีศักร วัลลิโภดม. "ความก้าวหน้าของโบราณคดีในภาคใต้ : การประเมินเพื่อเสนอภาพรวม." วารสารเมืองโบราณ 14, 9 (กรกฎาคม-กันยายน 2531) : หน้า 39-48.

สศ แดงเอียด. "โลกพลับ : แหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์." เมืองโบราณ 4, 4 (กรกฎาคม-กันยายน 2521) : หน้า 14-24.

สรีรา เกิดสว่าง. "มโหระทึกวัดคอนดาล." วารสารศิลปวัฒนธรรม 17, 4 (2539) : หน้า 146-147 .

สุพจน์ พรหมมาโนช. "โนนหมากปลา : แหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์บริเวณหุบเขา วงพระจันทร์." เอกสารการประชุมสัมมนาเรื่องความก้าวหน้า และความรู้ใหม่ทางโบราณคดีในประเทศไทย 21-22 มิถุนายน พ.ศ. 2534.

สุพล นาคะพินธุ. "สำริดในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร." วารสารเมืองโบราณ 15, 9 (เมษายน-มิถุนายน 2532) : หน้า 127-132.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. "คำให้การของบรรณาธิการ." วารสารศิลปวัฒนธรรม 18, 2 (ธันวาคม 2539) : หน้า 125-126.

_____ "ศพหนัง, โกศ, และเมรุ." วารสารศิลปวัฒนธรรม 17, 4 (กุมภาพันธ์ 2539) : หน้า 111-114.

_____ "18 ปี ศิลปวัฒนธรรม สุโขทัย : รัฐในอุดมคติ." วารสารศิลปวัฒนธรรม

- 18, 3 (มกราคม 2540) หน้า 114-116.
- สุรินทร์ ภูษจร (แปล). การศึกษาภาพเขียนสีบนหน้าผาต่างๆ บริเวณหุบเขาสู่มแม่น้ำชู่เจียงในมณฑลกว่างซี. แปลจาก The Investigation and Study of the Tock Art of the Zuojia River Valley in Guangxi by Qij Shengmin et al. : Cjina : Guangxi Research Institute for Nationalities, วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร. 11, 1 (มิถุนายน-พฤศจิกายน 2533).
- สุรินทร์ ภูษจร และคณะ. รายงานขั้นสรุปการขุดค้นที่ถ้ำหมอลือ จังหวัดกระบี่ ถ้ำชาโก จังหวัดตรัง และการศึกษาชาติพันธุ์วิทยาทางโบราณคดี. กรุงเทพฯ : โครงการวิจัยวัฒนธรรมโฮบิเนียนในประเทศไทย เล่มที่ 2, 2537.
- เสมอชัย พูลสุวรรณ. "บรรพบุรุษของคนไทยมาจากไหน : การวิเคราะห์และตีความจากหลักฐานใหม่ทางพันธุศาสตร์." วารสารธรรมศาสตร์ 20, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2537) : หน้า 74-103.
- ทยาชวนัน. "กลองมโหระทึกแรกๆ เป็นของชนเผ่าใด." วารสารเมืองโบราณ 15, 2 (เมษายน-มิถุนายน 2532) : หน้า 87-95.
- อมรา ศรีสุชาติ. "ขวานหินขัดภาคใต้." สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ. 2529 สถาบันทักษิณคดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2529.
- _____. "ภูมิหลัง : ประเทศไทยกับโลก." คอมพิวเตอร์มีเดียระบบสัมผัส นิทรรศการถาวรเรื่องประเทศไทยกับโลก หอไทยนิทัศน์ กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- _____. "เครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองสมัยโบราณในภาคใต้." สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ. 2529 สถาบันทักษิณคดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2529 : หน้า 573-598.
- _____. "ประเทศไทยกับโลก เรื่องความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ สมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์" โฟโต้ซีดีระบบคอมพิวเตอร์ นิทรรศการถาวรเรื่องประเทศไทยกับโลก หอไทยนิทัศน์ กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2540-2541.
- _____. หินทุบผ้าเปลือกไม้. สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ. 2529 สถาบันทักษิณคดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2529.
- อมรา ศรีสุชาติ, อิสระ เสวคามร์. "พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสงขลา." แผ่นพับนำชม กรุงเทพฯ : สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติที่ 10 กรมศิลปากร : สมพันธ์, 2540.
- อนุชาติ พวงสำลี. คนไทยมาจากไหน ? เพราะคนไทย (เดิม) ไม่ได้อยู่ที่นี้. ศิลปวัฒนธรรม 11.10 (2532) : 2534.
- อำพัน กิจงาม และคณะ. โครงการขุดจากแหล่งโบราณคดีบ้านนาดี. ศิลปากร 26, 3 (2534) : หน้า 74-84.

หลักฐานใหม่เกี่ยวกับการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. ศิลปากร 26, 3 (2534) : หน้า 34-46.

J.N. Phukan . "บทวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่น่าสนใจ เทวดาและมีของชาวอาหมแห่งหนึ่งของความเชื่อของชาวไทย (โต) โบราณ" วารสารสารคดี 10, 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2527) : หน้า 110-115.

บทความในหนังสือและวารสาร (ภาษาต่างประเทศ)

Adi Aji Taha. Malaysia. Arts of Asia. November-October 1982.

Adi Aji Taha. 1985. The Re-Excavation of the Rockshelter of Gua-Cha, Ulu Kelantan, West Malaysia. Federation Museum Journal 30.

Baer, A.S. Human Genes and Biocultural History in Southeast Asia. Asian Perspectives 34, 1 (1995) : 21-36.

Bayard, Don, Charoenwongsa, Pisit, and Ratanin, Somsuda. Excavations at Non Chai, Northeastern Thailand, 1977-1978. Asian Perspectives 25, 1 (1982-1983) : 13-62.

Bellwood, Peter. A Hypothesis for Austronesian Origins. Asian Perspectives . 26 (1) : 107-118, 1988.

Bellwood, P.; R. Gillespie ; G.B. Thompson ; J.S. Vogel, I.W. Ardika, and Ipoi Datan. New Dates For Prehistoric Asian Rice. Asian Perspectives. 31 (2) :161-170, 1992.

Bennett, Anna. Prehistoric Copper Smelting in Central Thailand. Southeast Asia Archaeology 1986. Oxford : BAR International Series S561 (1990) : 109-119.

Bennett, Anna. The Contribution of Metallurgical Studies to Southeast Asia Archaeology. World Archaeology 20 (1989) : 329-351.

Bennett, Anna and Ian Glover. Decorated High-Tin Bronze from Thailand's Prehistory. Southeast Asia Archaeology 1990, Hull : Center for Southeast Asian Studies, University of Hull (1992) : 187-208.

Chinh, Hoang Zauan and Tien, Bui Van. The Dongson Cultural Centers in the Metal Age in Vietnam. Asian Perspectives 23, 1 (1980) : 55-66.

Chik Sharifah Zuriah Aljieffri (ed) Central Heritage of ASEAN : Selected Treasures from ASEAN Museums. Malaysia : The ASEAN Committee of Culture and information (COCI), 1995.

- Dewall V., Magdalene. Cultural Legacies in Southeast Asia - Some Observations on the Scope of Archaeology and Art in Pre-Literate Society. Malaysia In History : Journal of the Malaysian Historical Society. 22 (1980) : 117-129.
- Dizon, Eusebio Z. Report on the Salvage Archaeological Excavation at Baramga, Escuela, Casiguran, Sorsogon, 8 March-5 April 1978. National Museum of the Philippines, 1978.
- Glover, Ian C. Archaeological Survey in West-Central Thailand. A Second Report on the 1982-1983 Field Season. Asian Perspectives 25, 1 (1982-1983) : 83-110.
- _____. Large Bronze Urns in Southeast Asia : Some New Finds and a Reappraisal. Southeast Asian Archaeology 1990, Hull : Center for Southeast Asian Studies, University of Hull, (1992) : 209-225.
- _____. "The Southern Silk Road : Archaeological Evidence for Early Trade Between India and Southeast Asia" Ancient Trades and Cultural Contacts in Southeast Asia, Bangkok : The Office of the National Culture Commission, Thailand, (1996) : 57-94.
- Glover, Ian C & Henderson, Julian. Early Glass in South and Southeast Asia and China. South East Asia and China : Art, Interaction & Commerce, London : Percival David Foundation of Chinese Art, colloquies on Art and Archaeology in Asia No. 17 (1995) : 141-170.
- Glover, C. Ian and Higham, F.W. Charles. New Evidence for Early Rice Cultivation in South, Southeast and East Asia. In Eurasia, D. Harris (ed.). London : UUL Press, 1996.
- Guillot, Glude, & Nurgakim, Likman et Wibison, Sonny. Banten avant l' Islam Etude Archaeologique de Banten Girang (Java-Indonesie) 932 ? -1526. Paris : l' Ecole Francaise d' Extreme-Orient, 1994.
- Harrison, Tom. Early Jar Burial in Borneo. Asian Perspectives, XVII (2), 1974
- Ha Van Tan. Nouvelles Recherches Prehistoriques et Protohistoriques au Vietnam, Bulletin de l'ecole Francaise d'Extreme Orient, 1980, No. 68 : 113-154.
- Higham, Charles. Archaeology and Linguistics In Southeast Asia : Implications. Indo Pacific Prehistory Association Bulletin 14 , (1996) : 100-118.
- Hollmann, Dierer, Johann Wolfgang and Dirk H.R. Spennemann. A Note on The Metallurgy of Southeast Asian Kettle-Drums : Proportions of Lead & Tin and Implication for Chronology. Indo-Pacific Prehistory Association Bulletin 6 (1985) : 89-97.

- Jacob, Teku. The Sixth Skull Cap of *Pithecanthropus Erectus*. American Journal of Physical Anthropology 25 (1966) : 243-260.
- Jacano, F. Landa "Death", Bone Washing and Jar Burial Among the Sulod of Central Penay, Philippines. " Appendix I In The Tabon Caves by Robert B. Fox, 1970"
- Kano, T. Kotosho Yami no Yagi no sushai nitsuite (About Goat Worship of the Yami of Botel Tobago) in Japanese Jinruigakuzashi, 1930, no. 45 : 41-45.
- Ling Suun-Sheng. StoneBark Cloth Beaters of South China, South East Asia and CentralAmerica. Taipei : International Association of Historians of Asia : Second Biennial 1986 Conference Proceeding, October 6-9, 1982. AA. Balkec, 1988.
- McConnell, J. and I. Glover. A Newly found Bronze Drum from Bali, Indonesia : Some Technical Consideration. Modern Quaternary Research in Southeast Asia 11 : 1-38.
- Meacham, William. On the Improbabiligty of Austronesian Origins in South China. Asian Perspective. 26 1 (1988) : 89-106.
- _____. Defining the Hundred Yue. Indo-Pacific Prehistory Association Bulletin. 15 , 2 (1996) : 93-100.
- Ngu Yen Ba Khoach. Phung nguyen. Vietnam : Seminar Southeast Asia course guided by Dr. M.L. Forman., 1978.
- Noon, H.D. "Report on a New Neolithic Site in Ulu Kelantan" Kelantan in Archaeology Perspectives. Kuala Lumpur : United Selangor Press, 1986 : 48.
- Peacock, B.A.V. "The Drums of Kampong Sungai Lang" Malaysia in History 10, 1 (1965) : 3 -15.
- _____. "A Note on the Tripod Pottery from Peninsular and Mainland Southeast Asia & The "Lingshanoid Expansion" In The Diffusion of Material Culture. 65-71. Manoa : U. of Hawaii, 1980.
- Pietrusewsky, Michael. Non Nok Tha : The Human Skeletal Remains from the 1966 Excavation at Non Nok Tha, Northeast Thailand. Dunedin : Otago University Studies in Prehistoric Anthropology, Vol.6.1974.
- _____. The Ancient Inhabitants of Ban Chiang. Expedition. 24 ,4 (1982) : 42-50.
- _____. The People of Ban Chiang an Early Bronze Site in Northeast Thailand. Indo-Pacific Prehistory Association Bullein 16 , 3 (1996) : 119-148.
- Pirazzoli, Michele and Sertevens, T. Cowry and Chinese Copper Cash as Prestige Goods in Indian. Southeast Asian Archaeology 1990, Hull :Center for Southeast

- Asian, University of Hull, 1992 : 45-52.
- Pope, Geoffery. Recent Advances in Far Eastern Paleanthropology. Annual Review of Antroprology. 17 (1988) : 43-77.
- Sieverking, G. de G. Excavation At Gua Cha, Kelantan. 1945, Part 1. Kelantan in Archaeology Perspective. Kuala Lumpur : United Selangor Press, 1986 : 86-179.
- Skilling, Peter. Preliminary Report on a Recently Discovered Pali Inscription. วารสารจดหมายเหตุสำนักเลขานุการสมเด็จพระสังฆราช ฉบับปฐมฤกษ์ 3 ตุลาคม 2525 กรุงเทพฯ : สำนักเลขานุการสมเด็จพระสังฆราช , 2535 : หน้า 251-260.
- Solheim II, Wilhem G. An earlier agricultural revolution. Scientific American 226 ,4 (1972) : 34-41.
- Solheim II, Wilhem G. "Formosan Relationship with Southeast Asia." Asian Perspectives 7 (1969) : 251-260.
- _____. A Look at "L'Art Preboudhique de la Chine et de l'Asie du Sud-Est et Son Influence en Oceanie" Forty Years After. Asian Perspectives Volume XXII No. 2 (1979) : 165-205.
- Sorensen, Per. (ed) The Neolithic Cultures of Thailand (and North of Malaysia) and Their Lungshanoid Relationship. Early Chinese Art and Its Possible Influence in the Pacific Basin. (1972) : 459-506.
- _____. Kettledrums of Heger Type 1 : some observation. Southeast Asian Archaeology 1986. Oxford : BAR International Series S 561, (1990) : 195-200.
- Srisuchat, Amara. "Rock Art News From Southeast Asia" Rock Art Studies News of the World. Edited by Paul G. Bahn & Angelo Fossati. Oxford : Oxbow Books, (1996) : 14-144.
- _____. "Merchants, Merchandise, Markets : Archaeological Evidence in Thailand Concerning Maritime Trade Interaction between Thailand and other Countries before the 16 th. Century A.D." Ancient Trades and Cultural Contacts in Southeast Asia. Edited by Amara Srisuchat , Bangkok : The Office of the National Culture Commission. (1996) : 237-274.
- Watson, William. Pre-Han Communication from West China to Thailand. In Early Metallurgy Trade, and Urban Centers in Thailand and Southeast Asia, edited By Ian Glover, P. Sochitta & J. Villiers. Pp.175-180. Bangkok : White Lotus, 1992.
- Wolpoff, Milford. Paleoanthropology. First Edition. New York : McGraw-Hill, Inc. 1984.
- _____. Paleoanthropology. Second Edition. New York : McGraw-Hill, Inc.,

1994.

Wolpoff, Milford; Wu Xin Zhi, and Alan G. Thorne. Modern Homo Sapiens Origins : A General Theory of Hominid Evolution Involving the Fossil Evidence From East Asia. In The Origins Of Modern Humans : A World Survey Of The Fossil Evidence. Pp.411-483. New York : Alan liss, Inc., 1984.

Yen, Douglas. Ban Chiang Pottery & Rice. Expendition. 24 ,4 (1982) : 51-64.

รายงานการวิจัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร และ สถาบันวิจัยชนชาติส่วนน้อยในกวางสี สาธารณรัฐประชาชนจีน.

โครงการวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบวัฒนธรรมประเพณีไทยจ้วง., 2539.

ถาวร วัชรากัย และคณะ. ขอบฟ้าใหม่ในการพิสูจน์ความเป็นชนชาติไท : การตีความจากหลักฐานความสัมพันธ์ทางเชื้อสายระหว่างคนไทยบางกลุ่ม กับกลุ่มชาติพันธุ์ ต่างตระกูลภาษาบางกลุ่ม. Proceeding of the 6th. International Conference on Thai Studies. Theme VII. Pp. 287-305.

ยรรยง จิระนคร. หลักฐานเรื่องบรรพบุรุษคนไทยอพยพมาจากประเทศจีน. Proceeding of the 6th. International Conference on Thai Studies. Theme IV. Pp.735-753.

รัตนพร เศรษฐกุล และคณะ. การสำรวจทางชาติพันธุ์ของชนเผ่าไทในลุ่มแม่น้ำปิง จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยพายัพ, 2527.

สมพงษ์ วิทย์ศักดิ์พันธุ์. สามทศวรรษไทศึกษากับไทยศึกษา : การศึกษาเปรียบเทียบสังคมและวัฒนธรรมไทย. Proceeding of the 6 Th. International Conference on Thai Studies. Theme VIII. Pp.179-213.

สถาบันไทยศึกษา ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่องไทในเวียดนามกับการศึกษาเรื่องชนชาติไท., 2534.

สุรินทร์ กูขจร และคณะ. รายงานสรุปการขุดค้นที่ถ้ำหมอบเขียว จังหวัดกระบี่, ถ้ำชาโกจังหวัดตรังและการศึกษาชาติพันธุ์วิทยาทางโบราณคดี ชนกลุ่มน้อยเผ่าชาโก จังหวัดตรัง. โครงการวิจัยวัฒนธรรมโฮบิเนียนในประเทศไทย เล่มที่ 2, 2537

งานวิจัย (ภาษาต่างประเทศ)

Moore, Elizabeth. La Maitrise de l'eau en Nord - Est Thaïlande : Le Changement Pendant les Sicles. University of London : London, 1988.

Glover, Ian. Ban Don Ta Phet and Its Relevance to Problems in the Pre- and Protohistory

of Thailand. Proceeding of the International Conference on Thai Studies. 1981 :
New Delhi. Pp.287-305.

Kampers, A.J. Bernet. The Kettle Drums of Southeast Asia. Netherlands : Rotterdam
AA. Balkema, 1988.

สารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์

เกษิณี ไชยจิตรส. "วัฒนธรรมสมัยใหม่ที่บ้านเก่า." วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตร
บัณฑิต ภาควิชาโบราณคดี สาขาวิชาโบราณคดี, 2515.

ชลิต ชัยกรวิชิต. "พัฒนาการของชุมชนโบราณและการตั้งถิ่นฐานในบริเวณลุ่มแม่น้ำชีตอนบน."
วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาโบราณคดี สาขาวิชาโบราณคดี,
2532.

ณรงค์ เส็งดอนไพร. "การแพร่กระจายหม้อสามขาในประเทศไทย." วิทยานิพนธ์หลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชาโบราณคดี สาขาโบราณคดี, 2529.

นคร สำเภากิพย์. "หลักฐานเรื่องข้าวที่เกี่ยวกับโบราณคดีในประเทศไทย." วิทยานิพนธ์หลัก
สูตร ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชาโบราณคดี สาขาวิชาโบราณคดี, 2530.

นพวรรณ ใจหอม และคณะ. "เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง ร่องรอยยุคสำริด-เหล็ก
บริเวณลุ่มแม่น้ำน่าน จังหวัดอุตรดิตถ์." หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต
ภาควิชาโบราณคดี สาขาวิชาโบราณคดี, 2535.

บุญยก ตามไท. "การศึกษาเรื่องถิ่นกำเนิดและการอพยพของชนชาติไทย." วิทยานิพนธ์
หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชาโบราณคดี สาขาโบราณคดี, 2514.

วัฒนา สุภาวัน. "ร่องรอยมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย." วิทยานิพนธ์หลักสูตร
ปริญญา ศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชาโบราณคดี สาขาวิชาโบราณคดี, 2515.

ศุภศรี ชัยศิริ. "ความเป็นอยู่ของเจ้าของวัฒนธรรมทองซอน." วิทยานิพนธ์หลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชาโบราณคดี สาขาโบราณคดี, 2511.

สุรพล นวตะพินธุ. "เครื่องมือเหล็กสมัยก่อนประวัติศาสตร์จากบ้านดอนตาเพชร." วิทยานิพนธ์
หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชาโบราณคดี สาขาโบราณคดี, 2519.

สุรางค์รัตน์ แก่นทรัพย์. "เครื่องมือยุคโลหะในประเทศไทย." วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลป
ศาสตรบัณฑิต ภาควิชาโบราณคดี สาขาวิชาโบราณคดี, 2515.

เอนก สีหามาตย์. "ภาชนะสำริดสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในภาคอีสาน." วิทยานิพนธ์หลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชาโบราณคดี สาขาโบราณคดี, 2520.

วิทยานิพนธ์ (ภาษาต่างประเทศ)

Douglas, Michele T. "Paleopathology in Human Skeletal Remains from the Pre-Metal, Bronze and Iron Ages, Northeastern Thailand 2 Vols." Ann Arbor : UMI Dissertation Information Service, 1996.

Grave, Peter R. "The Shift to Commodity : A Study of Ceramic Production and Upland-Lowland Interaction in Northwestern Thailand 1600-1650 A.D. Ph.D. Thesis. University of Sydney, 1995

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ตารางจำแนกผู้แต่งจากเอกสารต่าง ๆ

ผู้แต่ง	หนังสือ		บทความ หนังสือ และวารสาร		รายงานการ วิจัย		สารนิพนธ์/ วิทยานิพนธ์		รวม (เล่ม)
	ไทย	อังกฤษ	ไทย	อังกฤษ	ไทย	อังกฤษ	ไทย	อังกฤษ	
ชาวไทย	42	2	48	1	7	-	11	-	111
ชาวเวียดนาม	-	-	-	3	-	-	-	-	3
ชาวมาเลเซีย	-	-	-	4	-	-	-	-	4
ชาวอินโดนีเซีย	-	-	-	1	-	-	-	-	1
ชาวฟิลิปปินส์	-	-	-	2	-	-	-	-	2
ชาวไทอาหม	-	-	1	-	-	-	-	-	1
ชาวจีน	8	2	5	1	-	-	-	-	16
ชาวญี่ปุ่น	-	-	-	1	-	-	-	-	1
ชาวยุโรป	1	13	-	22	-	2	-	2	40
ชาวอเมริกัน	-	2	-	12	-	1	-	-	15
ผู้แต่งรวม	-	1	-	4	-	-	-	-	5
รวมทั้งหมด	51	20	54	51	7	3	11	2	199

ตารางจำแนกผู้แต่งชาวไทย

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง/ผู้แต่ง	ประเภทข้อมูลที่ใช้	หมายเหตุ
หนังสือ			
1	มรดกวัฒนธรรมบ้านเชียง (กรมศิลปากร)	3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	นักโบราณคดี
2	โบราณคดีศึกษา (กรมศิลปากร, กองโบราณคดี)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี
3	อดีตอีสาน (กรมศิลปากร, กองโบราณคดี)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี
4	ถิ่นกำเนิดของคนไทย (กาญจณี ละอองศรี)	3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	
5	ปัญหาประวัติศาสตร์และโบราณคดีไทย (ชจร สุขพานิช)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์ 3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	
6	โบราณคดีประวัติศาสตร์ของประเทศไทย พัฒนาท้องถิ่น (คงเดช ประพัฒน์ทอง)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
7	รายงานผลการดำเนินงานทางโบราณคดีในการแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนเชี่ยวหลาน (โครงการโบราณคดีเขื่อนเชี่ยวหลาน)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี
8	ชุมชนก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย (พิสิฐ เจริญวงศ์)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
9	ขอนแก่น : ภูมิหลังบ้านเมืองตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงพุทธศตวรรษที่ 19 (ชดิต ชัยครวชิต)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี

*การใช้กลุ่มข้อมูล แบ่งเป็น 3 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มข้อมูลที่ใช้ข้อมูลโบราณคดีโดยตรง (สำรวจ ชุมชน วิจัยหลักฐาน)
2. กลุ่มข้อมูลที่ใช้เชิงสังเคราะห์ (ใช้ข้อมูลที่มีการดำเนินการในข้อ 1. และโดยไม่ได้ดำเนินการเองมาประมวลเสนอแนวคิด)
3. กลุ่มข้อมูลที่ใช้จากการแปลและรวบรวม

* นักโบราณคดี เป็นผู้ทำงานทางด้านโบราณคดี และมีตำแหน่งทางราชการเป็นนักโบราณคดีซึ่งรวมทั้งอาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้จบการศึกษาทางด้านโบราณคดี และสอนวิชาทางด้านโบราณคดี และมีผลงานทางด้านโบราณคดี โดยไม่รวมนักศึกษาด้านโบราณคดีที่ศึกษาโบราณคดีหรือผู้ที่สำเร็จการศึกษาทางโบราณคดีแต่ไม่ได้ปฏิบัติงานตามกระบวนการ

10	บ้านดอนตาเพชร (ชิน อยู่ดี)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี
11	สมัยก่อนประเทศไทย (ชิน อยู่ดี)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
12	อดีต : รวมเรื่องราวก่อนประวัติศาสตร์ (ชิน อยู่ดี ,สุต แสงวีเชียร)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี
13	ลายสลักรูป-สาวกานีโต-สาว ใน ประเทศจีน : ศึกษาจากผ้าขนขาว ตั้ง- เก้อ-ลาว (ชัยศิริ สมุทรวนิช และ ชลธิลา สัตยา วัฒนา)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
14	รวมบทความทางวิชาการที่ชื่อ : เชียง คำ, เชียงใหม่ (วิทยาลัยครูเชียงใหม่)	3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	
15	เอกสารสัมมนาทางวิชาการ เรื่องลี้ลับ ในล้านนา (วิทยาลัยครูเชียงใหม่)	3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	
16	หนังสือที่ระลึกในพระราชพิธีมงคลมาภิ เษก 2 กรกฎาคม 2431 (ประภัส (จิต) บัวมุกข์)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์ 3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	
17	ผลการวิเคราะห์โครงกระดูกมนุษย์ที่ แหล่งโบราณคดีโคกพนมดี (ประพิศ ชูศิริ)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี
18	ประวัติศาสตร์ดินแดนไทยในแหลมมลายู (ประเสริฐ กาญจนกุล)	3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	นักโบราณคดี
19	แผ่นดินไทยในอดีต. เล่มที่ 1 (นิคม มูลิกะคามะ)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์ 3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	นักโบราณคดี
20	แผ่นดินไทยในอดีต. เล่มที่ 2 (นิคม มูลิกะคามะ)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์ 3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	นักโบราณคดี
21	คนไทย คนไทย ก่อน สุโขทัย (พระราชกวี (อำ รมทูโต ป.ธ. 6))	3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	
22	ประวัติศาสตร์ศิลปะและโบราณคดี ประเทศไทย (พิริยะ ไกรฤกษ์)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์ 3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	
23	ดินแดนไทยในแหลมทอง (พระยารัตนภักดี)	3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	

24	ประชุมคณาจารย์ภาคที่ 7 ประมวล จารึกที่พบในประเทศไทยและต่าง ประเทศ (วินัย พงศ์ศรีเพียร)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
25	ปาไปสิฟู ปาไปด้าเตียน : เชียงใหม่ใน เอกสารประวัติศาสตร์ จีนโบราณ ภาคที่ 1 (วินัย พงศ์ศรีเพียร)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์ 3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	
26	ไทยสมัยโบราณถิ่นเดิมและน่านเจ้า (วุฒิชัย มูอิดสิง)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์ 3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	
27	สมุดนำชมโบราณสถานวัดถุ ตำบลพง ตึก และปูชนียสถาน พระแท่นดงรัง อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี (ศิลปากร, กรม)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี
28	จารึกในประเทศไทย เล่ม 1-4. (ศิลปากร, กรม)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักภาษา โบราณ
29	ชิน อยู่ดี บิดาก่อนประวัติศาสตร์ไทย (ศิลปากร, มหาวิทยาลัย)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
30	สยามประเทศ (ศรีศักร วัลลิโภดม)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
31	แอ่งอารยธรรมอีสาน (ศรีศักร วัลลิโภดม)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
32	ไทยน้อย ไทยใหญ่ ไทยสยาม (ศรีศักร วัลลิโภดม และ สุจิตต์ วงษ์ เทศ)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
33	ประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัย (สินชัย กระบวนแสง)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
34	คนไทยอยู่ที่ไหนบ้าง (สุจิตต์ วงษ์เทศ. (บรรณาธิการ)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
35	คนไทยอยู่ที่นี้ (สุจิตต์ วงษ์เทศ)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
36	คนไทยอยู่ที่นี้ ที่สุโขทัย (สุจิตต์ วงษ์เทศ)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
37	สุโขทัยไม่ใช่ราชธานีแรกของไทย (สุจิตต์ วงษ์เทศ)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
38	ปัญหาการเคลื่อนย้ายของคนไทย (สุต แสงวีเชียร)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
39	เรื่องก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	

	(สุด แสงวิเชียร)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
40	เอกสารประกอบการสอนวิชา 311476 : โลหะวิทยาทางโบราณคดี. ภาควิชาโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร (สุรพล นาคะพินธุ)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
41	เอกสารประกอบการสอนวิชาโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย (สุรพล นาคะพินธุ)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
42	งานนิพนธ์ชุดสมบูรณ์ของศาสตราจารย์พระยาอนุมานราชธน หมวดประวัติศาสตร์-โบราณคดี เล่มที่ 3 เรื่องแหลมอินโดจีนสมัยโบราณ (อนุมานราชธน, พระยา)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
บทความวารสาร			
1	แหล่งโบราณคดี "โนนเมือง" (กตมา เกาไศยานนท์)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี
2	วัฒนธรรมบ้านดอนตาเพชร (กุลพันธ์ธาดา จันทร์โพธิ์ศรี)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
3	พบภาษาไทยในจารึกก่อนมีลายสือไทย (ทองแก้ว วีระประจักษ์)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักภาษาโบราณ
4	กลุ่มชาติพันธุ์ ไนแอ่งสกลนคร (-)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
5	ข้าวไทย ข้าวสยาม (-)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
6	ข้าวไทย สายใยชีวิต พุทธ พราหมณ์ มีพิธีกรรม (-)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
7	ข้าว* ต้นแรกในโลกเกิดที่เมืองจีน (ขวัญฤทัย ชื่นมาลัย และ ภูวคล สุวรรณดี)	3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	
8	แผนการสำรวจจุดค้นทางโบราณคดีในสาธารณรัฐประชาชนจีน (ทองเดช ประพัฒน์ทอง)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
9	ชาวสุโขทัยมาจากไหน (จารึก วิไลแก้ว)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี
10	สุโขทัยสมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย (จารึก วิไลแก้ว)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี

11	ส่งวิญญาณสู่สวรรค์ในพิธีศพชาวฮั้ว (จักรพันธ์ กังวาท)	3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	
12	ช่วยด้วย ! วัฒนธรรมปลาแดกต้มแล้ว (-)	3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	
13	ถิ่นของชาวโตในสิบสองพันนา (ทองแถม นาถจำนง)	3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	
14	มโหรีที่กจากหลักฐานทางจีน (ทองแถม นาถจำนง)	3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	
15	คนไทในเวียดนาม : การแบ่งกลุ่ม (ทวี สว่างปัญญากร)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
16	ประวัติสิบสองพันนา (ธิดา สารยา)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
17	วิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของ สุโขทัย (ธิดา สารยา)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
18	ชุมชนโบราณเขาแก้ว (ธราพงศ์ ศรีสุชาติ)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี
19	คนไทยมาจากไหนด้วยและคนไทยอยู่ที่ นี้ด้วย (นิธิ เอียวศรีวงศ์)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
20	อักษรภาษาและจารึกสมัยศรีวิชัย (ประเสริฐ ณ นคร)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักภาษา โบราณ
21	18 ปี ศิลปวัฒนธรรม สุโขทัย : รัฐใน อุดมคติ (สุจิตต์ วงศ์เทศ บรรณาธิการ)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
22	สถานภาพการวิจัยเรื่องจ้วง : พิธีกรรม ขอฝนเพื่อความอุดมสมบูรณ์ (ปราณี วงษ์เทศ)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
23	การฝังศพในไทยของชุมชนโบราณลุ่มแม่น้ำ มูล-ชี (ผาสุข อินทราวุธ)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
24	ร่องรอยของโรมันในเอเชียอาคเนย์ เน้น ประเทศไทย (ผาสุข อินทราวุธ)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
25	ยุคการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมในลุ่ม แม่น้ำมูล-ชี : กรณีศึกษาเมืองฟ้าแดดสง ยาง (ผาสุข อินทราวุธ)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี

26	แหล่งโบราณคดีที่บ้านกระเบื้องนอก อ.ชุมพวง จ.นครราชสีมา (ผาสุก อินทราวุธ, สันชัย กระบวน แสง, พเยาว์ นาคเวก)	1.ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี
27	อาณาจักรสุวรรณภูมิมีจริงหรือ ? (มนัส โอภาากุล)	2.ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
28	ประเพณีการฝังศพที่เมืองโบราณนคร จำปาศรี อ.นาตุ่น จ.มหาสารคาม (พัชรีย์ สาริบุตร)	1.ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี
29	ชุมชนผู้ผลิตเหล็กต้นน้ำแม่ลำพัน (วลัยลักษณ์ ทรงศิริ)	1.ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี
30	คนไทยมาจากไหน ? ในมุมมองของการ แพทย์ไทยเปรียบเทียบการแพทย์ไทยกับ สองปีนนา (วิจิต วัฒนวิบูล)	3.ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	
31	ความก้าวหน้าของโบราณคดีในภาคใต้ (ศรีศักร วัลลิโภดม)	2.ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
32	โคกพลับ : แหล่งโบราณคดีก่อนประวัติ ศาสตร์ (สศต แดงเอียด)	1.ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี
33	มโหรีที่วัดดอนตาล (สรีรา เกิดสว่าง)	2.ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
34	โนนหมากปลา : แหล่งโบราณคดีก่อน ประวัติศาสตร์บริเวณหุบเขาวงพระ จันทร์ (สุพจน์ พรหมโกน)	1.ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี
35	สำริดในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระ นคร (สุรพล นาคะพินธุ)	1.ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2.ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
36	คำให้การของบรรณาธิการ (สุจิตต์ วงษ์เทศ)	2.ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
37	ศพฝัง, โกล, และเบร (สุจิตต์ วงษ์เทศ)	2.ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
38	การศึกษาภาพเขียนสีบนหน้าผาต่างๆ บริเวณหุบเขาสูงแม่น้ำชีเฉียงในมณฑล ลาว (สุรินทร์ ภูษจร (แปล))	3.ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	นักโบราณคดี
39	รายงานขึ้นสรุปการขุดค้นที่ถ้ำหม้อ	1.ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี

	เขี้ยว จังหวัดกระบี่ ถ้ำชาโก จังหวัดตรัง และการศึกษาชาติพันธุ์วิทยาทาง โบราณคดี (สุรินทร์ ภูษจร และคณะ)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
40	บรรพบุรุษของคนไทยมาจากไหน : การ วิเคราะห์และตีความจากหลักฐานใหม่ ทางพันธุศาสตร์ (เสมอชัย พูลสุวรรณ)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
41	ขวานหินขัดภาคใต้ (อมรา ศรีสุชาติ)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี
42	ภูมิหลัง : ประเทศไทยกับโลก (อมรา ศรีสุชาติ)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
43	เครื่องปั้นดินเผาพื้นเมืองสมัยโบราณใน ภาคใต้ (อมรา ศรีสุชาติ)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี
44	หินทุบผ้าเปลือกไม้ (อมรา ศรีสุชาติ)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี
45	พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสงขลา (อมรา ศรีสุชาติ, อิสระ เศวตมณี)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี
46	คนไทยมาจากไหน ? เพราะคนไทย (เดิม) ไม่ได้อยู่ที่นี้ (อนุชาติ พวงสำลี)	3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	
47	โครงกระดูกจากแหล่งโบราณคดีบ้านนา ดี (อำพัน กิจงาม และคณะ)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี
48	หลักฐานใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการเพาะปลูก และการเลี้ยงสัตว์ในเอเชียตะวันออกเฉียง ใต้ (อำพัน กิจงาม และคณะ)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
บทความในหนังสือและวารสาร (ภาษาต่างประเทศ)			
1	"Rock Art News From Southeast Asia" (Amara Srisuchat)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์ 3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	นักโบราณคดี
2	Merchant, Merchandise, Market : Archaeological Evidence in Thailand... (Amara Srisuchat)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี

หนังสือ (ภาษาต่างประเทศ)			
1	Rock Art : A Shadow of Thailand's Past. (Amara Srisuchat)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
2	Archaeology Excavation in Thailand. (Sood Sangvichien, Patal Sirigaroon N, and J. Balslev Jorgensen)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี
รายงานการวิจัย			
1	โครงการวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบวัฒนธรรมประเทศไทยจ้วง (มหาวิทยาลัยศิลปากร และ สถาบันวิจัยชนชาติส่วนน้อยในทางสี่ สาธารณรัฐประชาชนจีน)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
2	ขอบฟ้าใหม่ในการพิสูจน์ความเป็นชนชาติไท : การตีความจากหลักฐานความสัมพันธ์ทางเชื้อสายระหว่างคนไทยบางกลุ่ม กับกลุ่มชาติพันธุ์ ต่างตระกูลภาษาบางกลุ่ม (ถาวร วัชรวิทย์ และคณะ)	3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	
3	หลักฐานเรื่องบรรพบุรุษคนไทยอพยพมาจากประเทศจีน (ยรรยง จิระนคร)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์ 3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	
4	การสำรวจทางชาติพันธุ์ของชนเผ่าไทในลุ่มแม่น้ำปิง จังหวัดเชียงใหม่ (รัตนพร เศรษฐกุล และคณะ)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
5	สามทศวรรษไทยศึกษา กับไทยศึกษา : การศึกษาเปรียบเทียบสังคมและวัฒนธรรมไทย (สมพงษ์ วิทยศักดิ์พันธุ์)	3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	
6	การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่องไทในเวียดนามกับการศึกษาเรื่องชนชาติไท (สถาบันไทยศึกษา ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)	3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	
7	รายงานสรุปการคัดค้านที่ถ้ำหมอบเขียว จังหวัดกระบี่, ถ้ำชาโกจังหวัดตรัง และการศึกษาชาติพันธุ์วิทยาทางโบราณคดีชนกลุ่มน้อยเผ่าชาโก จังหวัดตรัง	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี

	(สุรินทร์ ภูษจร และคณะ)		
สารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์			
1	วัฒนธรรมสมัยคินใหม่ที่บ้านเก่า (เกษิณี ไชยศิริ)	2.ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
2	พัฒนาการของชุมชนโบราณและการตั้ง ถิ่นฐานในบริเวณลุ่มแม่น้ำชีตอนบน (ชลิต ชัยครรชิต)	2.ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
3	การแพร่กระจายหม้อสามขาในประเทศไทย (ณรงค์ เล็งคอนไพร)	2.ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
4	หลักฐานเรื่องข้าวที่เกี่ยวกับโบราณคดี ในประเทศไทย (นคร สำภาทิพย์)	2.ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
5	เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง ร่อง รอยยุคสำริด-เหล็ก บริเวณลุ่มแม่น้ำ น่าน จังหวัดอุตรดิตถ์ (นพวรรณ ไชยหอม และคณะ)	2.ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
6	การศึกษาเรื่องถิ่นกำเนิดและการอพยพ ของชนชาติไทย (บุญยก ตามไท)	2.ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
7	ร่องรอยมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ใน ประเทศไทย (วิวัฒนา สุภวัน)	2.ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์ 3.ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	นักโบราณคดี
8	ความเป็นอยู่ของเจ้าของวัฒนธรรมทอง ซอน (ศุภศรี ชัยศิริ)	2.ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
9	เครื่องมือเหล็กสมัยก่อนประวัติศาสตร์ จากบ้านดอนตาเพชร (สุรพล นาถะพินธุ)	2.ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
10	เครื่องมือยุคโลหะในประเทศไทย (สุรางค์รัตน์ แก่นทวีทรัพย์)	2.ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
11	ภาชนะสำริดสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่ บ้านดอนตาเพชร (เอนก สีหามาตย์)	2.ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี

ตารางจำแนกผู้แต่งชาวอเมริกัน

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง/ผู้แต่ง	ประเภทข้อมูลที่ใช้	หมายเหตุ
หนังสือ (ภาษาต่างประเทศ)			
1	Discovery of A Lost Bronze Age : Ban Chiang. (Joyce White)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
2	A Look at "L'Art Preboudhique de la Chine et de l'Asie du Sud-Est et Son Influence en Oceanie" Forty Years After. (Wilhem G. Solheim II)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
บทความในหนังสือและวารสาร (ภาษาต่างประเทศ)			
1	Human Genes and Biocultural History in Southeast Asia. (A.S. Baer)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
2	On the Improbability of Austronesian Origins in South China. (William Meacham)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์ 3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	นักโบราณคดี
3	Defining the Hundred Yue. (William Meacham)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์ 3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	นักโบราณคดี
4	Non Nok Tha : The Human Skeletal Remains from the 1966 Excavation at Non Nok Tha, Northeast Thailand. (Michael Pietrusewsky)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	
5	The Ancient Inhabitants of Ban Chiang. (Michael Pietrusewsky)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	
6	The People of Ban Chiang an Early Bronze Site in Northeast Thailand. (Michael Pietrusewsky)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	
7	Recent Advances in Far Eastern Paleoanthropology. (Geoffery Pope)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์ 3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	
8	An earlier agricultural revolution.	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี

	(Wilhem G. Solheim II)	2.ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
9	"Formosan Relationship with Southeast Asia." (Wilhem G. Solheim II)	1.ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2.ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
10	Paleoanthropology. First Edition (Milford Wolpoff)	1.ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2.ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
11	Paleoanthropology. Second Edition (Milford Wolpoff)	1.ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2.ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
12	Ben Chiang Pottery & Rice. (Douglas Yen)	1.ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี
งานวิจัย (ภาษาต่างประเทศ)			
1	La Maitrise de l'eau en Nord - Est Thaïlande : Le Changement Pendant les Sicles (Elizabeth Moore)	1.ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2.ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี

ตารางจำแนกผู้แต่งชาวยุโรป

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง/ผู้แต่ง	ประเภทข้อมูลที่ใช้	หมายเหตุ
หนังสือ (ภาษาต่างประเทศ)			
1	Prehistory of The Indo-Malaysian Archipelago. (Peter Bellwood)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
2	Stone Adzes of Southeast Asia. (Roger Duff)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
3	The Archaeology of Mainland Southeast Asia. (Charles Higham)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
4	The Bronze Age of Southeast Asia. (Charles Higham)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
5	Modern Quaternary Research in Southeast Asia (A.J. Bernet Kemper, A.J. Bernet)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
6	The Neolithic Cultures of Thailand (and North Malaysia) and Their Lungshanoid Relationship. Early Chinese Art and Its Possible Influence in the Pacific Basin. (Per Sorensen)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
7	The Late Prehistory of South East Asia. (Per Sorensen)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
8	Archaeological Excavations in Thailand. (Per Sorensen (ed.))	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
9	Archaeological Excavations in Thailand. Vol. II Ban-Kao. (Per Sorensen and Tove Hating)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
10	Archaeological Excavations in Thailand. Vol. I : Sai Yok. (van Heekeren, and Count Eigil Knuth)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
11	The Golden Kersonese. (Paul Wheatley)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์ 3. ใช้ข้อมูลจากการแปลรวบรวม	

12	Voegeschuchtlliche Grundlagen der Kolonialindischen Kunst. Wiener Beitr zur Knst-und Kultugesch. Asiens, VIII. (von Heine-Geldren, Robert)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
13	Les Peuples de la Peninsule Indochinoise. (Gorge Coedes)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์ 3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	นักภาษา โบราณ
หนังสือ			
1	การค้นพบแหล่งกำเนิดของชนชาติไท : บทประเมินความเห็นต่างๆ และแนวคิดใหม่ใน คนไท (เดิม) ไม่ได้อยู่ที่นี้ (ปี. เจ. เทอร์วีล)	3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	
บทความในหนังสือและวารสาร (ภาษาต่างประเทศ)			
1	A Hypothesis for Austronesian Origins. (Peter Ballwood)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์ 3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	นักโบราณคดี
2	Prehistoric copper smelting in Central Thailand. (Anna Bennett)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี
3	The contribution of metallurgical studies to Southeast Asia Archaeology. (Anna Bennett)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี
4	Decorated High-Tin Bronze form Thailand's Prehistory. (Anna Bennett and Ian Glover)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี
5	Cultural legacies in Southeast Asia - Some Observations on the scope of Archaeology and Art in Pre-Literate Society. (V.Dewall, Magdalene)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์ 3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	
6	Archaeological Survey in West-Central Thailand. A Second Report on the 1982-1983 Field Season. (Ian C. Glover)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี
7	Large Bronze Urns in Southeast	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี

	Asia : Some New Finds and a Reappraisal. (Ian C. Glover)		
8	"The Southern Silk Road : Archaeological Evidence for Early Trade Between India and Southeast Asia" (Ian C. Glover)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
9	Early Glass in South and Southeast Asia and China. (Ian C. Glover & Julian Henderson)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์ 3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	นักโบราณคดี
10	New evidence for early rice cultivation in South, Southeast and East Asia. (Ian C. Glover and F.W. Charles Higham)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์ 3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	นักโบราณคดี
11	Early Jar Burial in Borneo. (Tom Harrison)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี
12	Archaeology and linguistics in Southeast Asia : implications. (Charles Higham)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์ 3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	นักโบราณคดี
13	A Note on The Metallurgy of Southeast Asian Kettle-Drums : Proportions of Lead & Tin and Implication for Chronology. (Dierer Hollmann, Johann Wolfgan and Dirk H.R. Spennemann)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
14	A newly found bronze drum from Bali, Indonesia : Some technical consideration. (J. McConnell, and I. Glover)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
15	"The Drums of Kampong Sungai Lang" (B.A.V. Peacock)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี
16	"A Note on the Tripod Pottery from Peninsular and Mainland Southeast Asia & The "Lingshanoid Expansion"	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี

	(B.A.V. Peacock)		
17	Cowry and Chinese copper cash as Prestige goods in Indian. (Michele Pirazzoli, and T. Sertevans)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
18	Excavation At Gua Cha, Kelantan. 1945, Part 1. (G. de G.Sieverking)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี
19	Preliminary Report on a Recently Discovered Pali Inscription. (Peter Skilling)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
20	The Neolithic Cultures of Thailand (and North of Malaysia) and Their Lungshanoid Relationship. (Per Sorensen, (ed))	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
21	Kettledrums of Heger Type 1 : some observation. (Per. Sorensen)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
22	Pre-Han Communication from West China to Thailand. (William Watson)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์ 3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	
งานวิจัย (ภาษาต่างประเทศ)			
1	Ban Don Ta Phet and Its Relevance to Problems in the Pre- and Protohistory of Thailand (Ian Glover)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
2	The Kettle drums of Southeast Asia (A.J. Bernet Kampers)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์ 3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	
วิทยานิพนธ์ (ภาษาต่างประเทศ)			
1	Paleopathology in Human Skeletal Remains from the Pre-Metal, Bronze and Iron Ages, Northeastern Thailand. (Michele T. Douglas)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
2	The Shift to Commodity : A Study of Ceramic Production an Upland-lowland Interaction on Northwestern Thailand 1600-1850 A.D. (Peter R. Grave)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	

ตารางจำแนกผู้แต่งชาวจีน

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง/ผู้แต่ง	ประเภทข้อมูลที่ใช้	หมายเหตุ
หนังสือ			
1	ชนชาติไทยในประเทศจีน (ตามหลักฐานของจีน) (จางกงจิ่ง)	3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	
2	ชนชาติโต : สถาปัตยกรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีโตในสิบสองพันนา (จูเหลียงเหวียน)	3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	
3	ประวัติชนเชื้อชาติไท ตอน 1 (เจียงอึ้งเหลียง)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
4	ประวัติชนเชื้อชาติไท ตอน 2 (เจียงอึ้งเหลียง)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
5	ยุคหินในกวางสี ในจังหวัดมณฑลกวาง ตี : จีนหรือไทย? (ฉิน เซ่ง หมิ่น)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
6	ชนชาติไท (เฉาเล้งจาง และ จางหยวนซิ่ง)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	
7	วิจัยปัญหาแหล่งกำเนิดของไทย (เนินหลิวฟาน)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์ 3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	
8	ความเป็นมาของชนเผ่าจ้วงใน ประวัติศาสตร์ไทย ในสายตาชาวจีน. (ตัวน ถี เซิน)	3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	
หนังสือ (ภาษาต่างประเทศ)			
1	The Archaeology of Ancient China New Haven. (Kwan-Chih Chang)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
2	Shang Civilization. (Kwan-Chih Chang)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
บทความวารสาร			
1	บูชาเทพฟ้าผ่าเพื่อเจริญเผ่าพันธุ์ (บั๊กหนาน ถงกุ)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
2	มโหระทึกกับเทศกาลบูชาภพ (บั๊กหนาน ถงกุ)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
3	รูปม้าและคนขี่ม้า (บั๊กหนาน ถงกุ)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
4	ส่วนผสมของโลหะมีความหมาย	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	

	(บันทึกงาน ดงกุ)		
5	กลองมโหระทึกกลุ่มแรกๆ เป็นของชน เผ่าไต (เพยาซุ่นอัน)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	
บทความในหนังสือและวารสาร (ภาษาต่างประเทศ)			
1	Stone Bark Cloth Beaters of South China, South East Asia and Central America. (Ling Suun-Sheng)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี

ตารางจำแนกผู้แต่งชาวเวียดนาม

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง/ผู้แต่ง	ประเภทข้อมูลที่ใช้	หมายเหตุ
บทความในหนังสือและวารสาร (ภาษาต่างประเทศ)			
1	The Dongson Cultural Centers in the Metal Age in Vietnam. (Hoang Zauan Chinh, and Bui Van Tien)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
2	Novelles Recherches Prehistoriques et Protohistoriques au Vietnam. (Ha Van Tan)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
3	Phung nguyen. Vietnam : Seminar Southeast Asia course guided by Dr. M.L. Forman. (Ngu Yen Ba Khoach)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี

ตารางจำแนกผู้แต่งชาวมาเลเซีย

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง/ผู้แต่ง	ประเภทข้อมูลที่ใช้	หมายเหตุ
บทความในหนังสือและวารสาร (ภาษาต่างประเทศ)			
1	Malaysia Art of Asia. (Adi Aji Taha)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี
2	The Re-Excavation of the Rockshelter of Gua-Cha, Ulu Kelantan, West Malaysia. (Adi Aji Taha)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
3	Central Heritage of ASEAN : Selected Treasures from ASEAN Museums. (Chik Shanifah Zuriah Aljeffri (ed))	3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	
4	"Report on a New Neolithic Site in Ulu Kelantan" (H.D. Noon)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี

ตารางจำแนกผู้แต่งชาวฟิลิปปินส์

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง/ผู้แต่ง	ประเภทข้อมูลที่ใช้	หมายเหตุ
บทความในหนังสือและวารสาร (ภาษาต่างประเทศ)			
1	Report on the Salvage Archaeological Excavation at Baramga, Escuela, Casiguran , Sorsogon, 8 March-5 April 1978. (Eusebio Z. Dizon)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี
2	"Death", Bone Washing and Jar Burial Among the Sulod of Central Penay, Philippines. * (F. Landa Jacano)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี

ตารางจำแนกผู้แต่งชาวอินโดนีเซีย

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง/ผู้แต่ง	ประเภทข้อมูลที่ใช้	หมายเหตุ
บทความในหนังสือและวารสาร (ภาษาต่างประเทศ)			
1	The Sixth Skull Cap of Pithecanthropus Erectus. (Teku Jacob)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	

ตารางจำแนกผู้แต่งชาวญี่ปุ่น

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง/ผู้แต่ง	ประเภทข้อมูลที่ใช้	หมายเหตุ
	บทความในหนังสือและวารสาร (ภาษาต่างประเทศ)		
1	Yami no Yagi no sushai nitsuite (About Goat Worship of the Yami of Botel Tobago) (T. Kotosho Kano)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	

ตารางจำแนกผู้แต่งชาวไทอาหม

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง/ผู้แต่ง	ประเภทข้อมูลที่ใช้	หมายเหตุ
บทความวารสาร			
1	บทวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่น่าสนใจ เทวดาและผีของชาวอาหมแง่มุมหนึ่ง ของความเชื่อของชาวไท (ไต) โบราณ (J.N. Phukan)	2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์ 3. ใช้ข้อมูลจากการแปลรวบรวม	

ตารางจำแนกผู้แต่งร่วม

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง/ผู้แต่ง	ประเภทข้อมูลที่ใช้	หมายเหตุ
หนังสือ(ภาษาต่างประเทศ)			
1	Khok Phanom Di. (Charles Higham and Rachanie Thosarat)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
บทความในหนังสือและวารสาร (ภาษาต่างประเทศ)			
1	Excavations at Non Chai, Northeastern Thailand, 1977-1978. (Don Bayard, Pisit Charoenwongsa, and Somsuda Rutanin)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง	นักโบราณคดี
2	New Dates For Prehistoric Asian Rice. (P. Bellwood, .; R. Gillespie ; G.B.Thompson ; J.S. Vogel, I.W. Ardika, and Ipoi Datan)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์ 3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	นักโบราณคดี
3	Banten avant l' Islam Etude Archeologique de Banten Girang (Java-Indonesie) 932 ? -1526. (Glude Guillot, & Nurgakim, Likman et Wibisons, Sonny)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์	นักโบราณคดี
4	Modern Homo Sapiens Origins : A General Theory of Hominid Evolution Involving The Fossil Evidence From East Asia. (Milford Wolpoff Wu Xin Zhi, and Alan G. Thome)	1. ใช้ข้อมูลทางโบราณคดีโดยตรง 2. ใช้ข้อมูลเชิงสังเคราะห์ 3. ใช้ข้อมูลจากการแปล/รวบรวม	

ภาคผนวก ข.

ตารางแสดงการกระจายตัวของคนในเขตพื้นที่เขตที่ 1 และ 2

การกระจายตัวของคนในอดีตของเขตที่ 1

สายพันธุ์	อายุ	แหล่งโบราณคดี	ประเภทของหลักฐาน	อ้างอิง
1. Australoid-Melanesoid	25,800±600 BP (25,200-26,400)	ถ้ำหมอนเขียว กระบี่	DNA	(สุรินทร์ 2540)
2. Polynesian	25,800±600 BP	ถ้ำหมอนเขียว กระบี่	Rocker Jaw	(ประพิศ 2537)
3. Mongoloid or Proto-Malay	10,000-7,000 BP	ถ้ำพระโหล่ง กาญจนบุรี	ใบหนังฟัน	(Sangvichleng et al. 1969)
4. Mongoloid or Early Mongoloid	9,280±180- 7,620±180 BP	ถ้ำชาโด ตวัง	- ฟันรูปพลั่วของฟันกลางซี่ข้าง (shovel shape) - กระดูกขากรรไกรต่าง บริเวณ coronoid process และ mandibular notch ต่างจาก มอญโกดะดะปัจจุบัน	(ประพิศ 2537)
5. Polynesian คล้ายใน Indochina ซึ่งคล้ายกับ Present Indonesian	5,600-2,300 BP (3,600-300 BC)	บ้านเชียงอุดรธานี	-Rocker Jaw (+shovel shape of incisor)	(Pietrusewsky 1982 :50)
6. Mongoloid (เหมือน anyang จีนเหนือ, ไหมฮันญี่ปุ่น, Ryukyu)	5,600-2,300 BP (3,600-300 BC.)	บ้านเชียงอุดรธานี (วิเคราะห์ด้วยล่าสุด)	-discriminant function space/cranometric analysis	(Pietrusewsky 1996 : 128-130)
7. Polynesian	3,650±90-3,065 +70 BP	โนนภักขา ชนแม้ว (จุด 2509)	Rocker Jaw 83 โดระ	(Pietrusewsky 1974)

BP = Before present

BC = Before Christ

การกระจายตัวของคนในชาติของเขตที่ 1 (ต่อ)

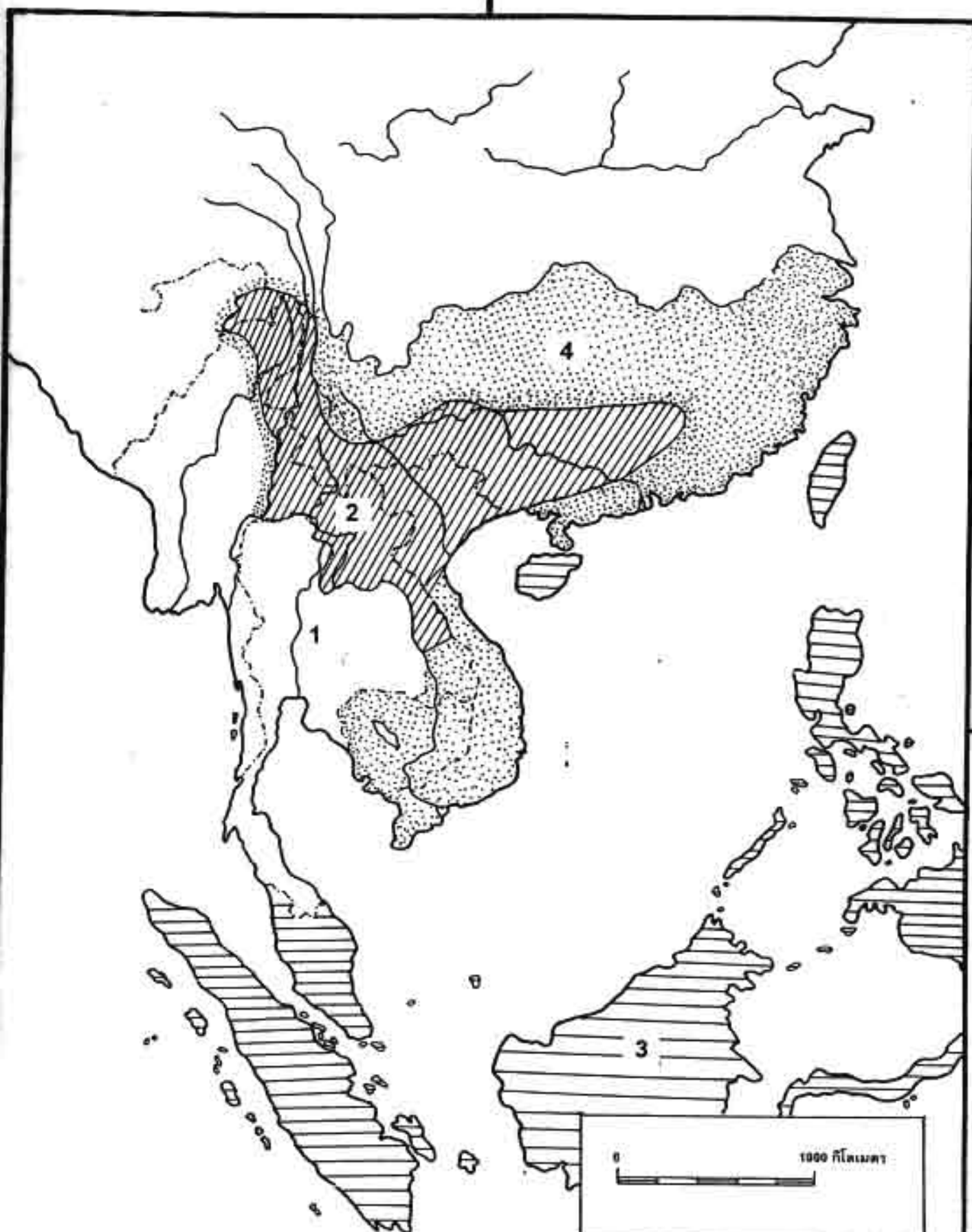
ชาติพันธุ์	อายุ	แหล่งโบราณคดี	ประเภทของหลักฐาน	อ้างอิง
9. Mongoloid (คล้าย คนไทยปัจจุบัน) ช่วง แคลิฟอร์เนียกว่า คล้าย โครโคริตจากเรือ จึงพาสันนิษฐานคนไทย เป็นมาก	4,000 BP	บ้านเก่า กาญจนบุรี	ฟันขึ้นน้ำรูปพลั่ว (shovel shape of central incisors) ผู้วิเคราะห์ สุด แสงวิเชียร และ J.Babie Jorgensen, Physical Anthropology Lab., Denmark.	(Sangvichien et al. 1969)
10. Polynesian	4,000-3,500 BP (2,000-1,500 BC) (Higham 1996 : 251)	โคกพนมดี ชลบุรี	Rocker Jaw	(ประทีป 2534)
11. Modern Thai	4,000-3,500 BP	โคกพนมดี ชลบุรี	Discriminant Function space	(Piebuszewsky, 1996 : 128-130)
12. Mongoloid	3,821-2,927 BP (1,311-977 BC)	โนนปากผัว ชอนแก่น (Richard Willen - รุค พ.ศ. 2528)	เขตนปากกว้าง รากกรโกร ล่างบาง ขากระดูกโหลบาง หญิงกระดูกสัน (ผู้ วิเคราะห์ Prof. Michel.)	(Higham 1996 : 195)

การกระจายตัวของคนในอดีตของเขตที่ 2

ลำดับที่	อายุ	แหล่งโบราณคดี	ประเภทของหลักฐาน	อ้างอิง
1.? (มนุษย์หินเก่า)	600,000-10,000 BP	หลุมฝังศพในถ้ำงาว	โครงกระดูก	(คณะกรรมการควบคุมดูแลโบราณวัตถุของเขตปกครองตนเองของชนชาติจ้วง กวางสี 1978) (หลี่ ชูเจิน 2539 : 7)
2. Australoid-Mongoloid		Mai Da Nuoc, Mai Da, Vietnam	crania	(Nguyen Lan Cuong, 1988 : 11-17)
3. มนุษย์ผิวเหลือง (คล้ายจ้วงปัจจุบัน) Mongoloid	50,000 BP	ที่ราบลุ่มแม่น้ำทางใต้ เกิดจากลุ่มน้ำโขงและลุ่ม น้ำจันทบุรี จ. ชลบุรี กวางสี จีน	- สันฐานไม่โค้ง - กระดูกโหนกแก้มค่อนข้างสูง - คางยื่นเล็กน้อย - สันมือ/shovel shaped	(จุลพน ศ.ศ. 1993) (หลี่ ชูเจิน 2539 : 7) (Wolpoff, Wu & Thorne 1984)
4. คนจีนใหม่ (คล้ายจ้วงปัจจุบัน)	10,000-4,000 BP	ลุ่มแม่น้ำใต้โขงอย่าง เกี๋ยง จุงเกี๋ยง/เกี๋ยงหลิว เกี๋ยง (อุทยานแห่งชาติเขาสก กว๋ย หลิน กวางสี / จี๋เจ็ด อ. ทางใต้ของทางหลวง อ. ยูนหนิงผ่านลำ อ.ย สวช)	(มีสภาพน่าสงสัย)	(จีน เจียนฮาน 2539 : 225)

การกระจายตัวของคนในอดีตของเขตที่ 2 (ต่อ)

สายพันธุ์	อายุ	แหล่งโบราณคดี	ประเภทของหลักฐาน	อ้างอิง
5. คนไต้ไต้ (เหมือนจ้วงปัจจุบัน)	2,472-2,218 BP (475-221 BC) สมัย จ้านก๊ก	สุสานในภาคกลางของ กวางสี (มีนคนไต้ไต้ เป็นบรรพบุรุษของจ้วง ไต้ไต้-ซีเฮา= เฮาไต้→ ซูซู→ยี่→ จ้วง) ∴ จ้วง ก็คือ เย็นในอดีต	โครงกระดูกในสุสาน	(คณะกรรมการควบคุม และโบราณวัตถุของเขต ปกครองตนเองของชน ชาติจ้วง กวางสี 1978) (ยี่ ซูจิน 2539 : 8-9)
6. คนจ้วง (ผ่านสู่ยี่กึ่ง) Southern Mongoloid ?	(พุทธศตวรรษที่ 16-18) สมัยราชวงศ์ถัง ราชวงศ์ เจียนหลง	ถ้ำผาลังจ๋วง อ.หยี่ชาน กวางสี	โครงกระดูกฝังในโลงแก้ว ใส่ในถ้ำ	(จีน เจียนตาง 2539 : 227)



- 1 = เขตประเทศไทยปัจจุบัน
- ▨ 2 = เขตภูมิศาสตร์สยามไทย
- ▧ 3 = เขตใต้ประเทศไทยและพม่า
- 4 = เขตเหนือภูมิศาสตร์สยามไทยและเขตติดต่อประเทศไทย

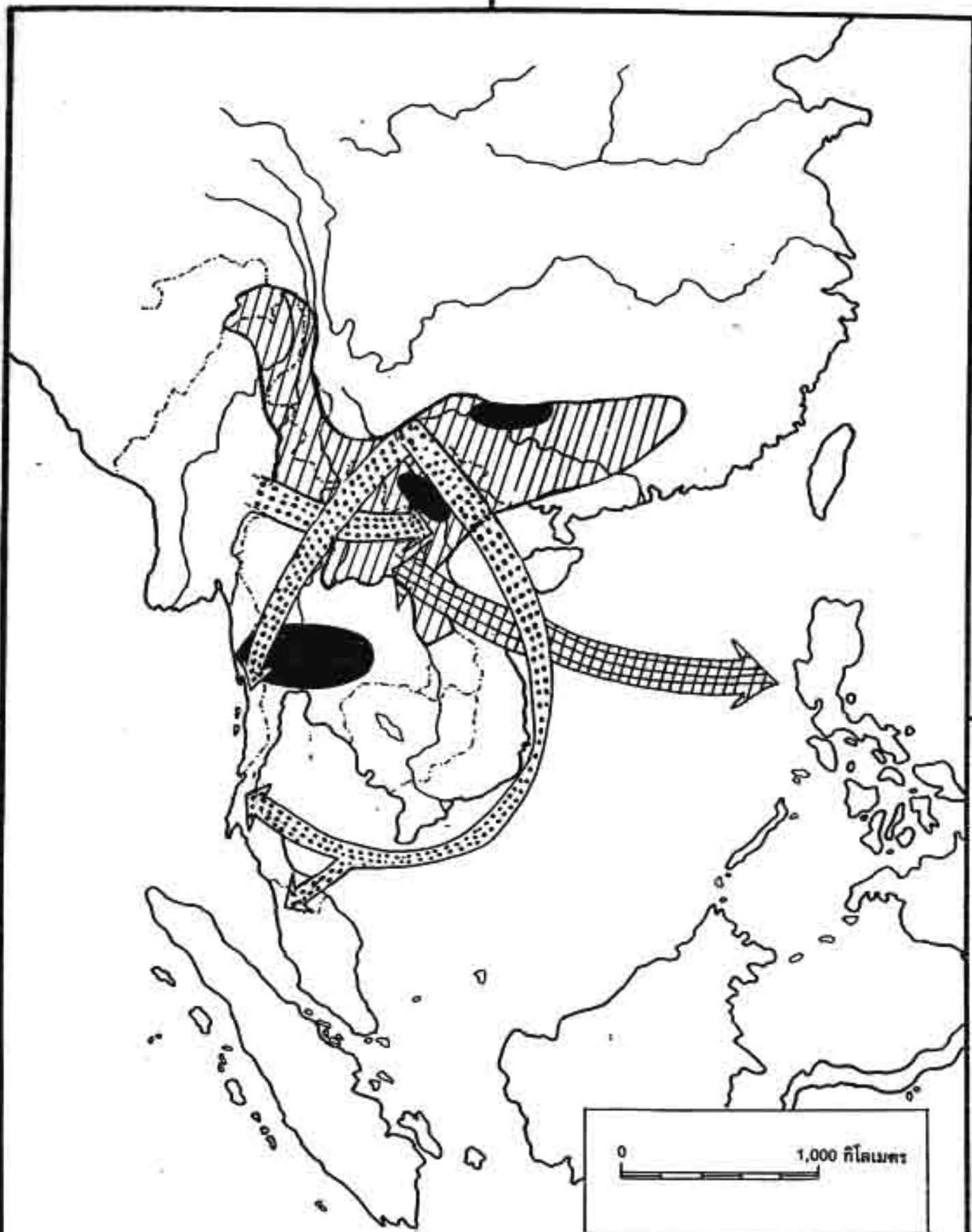
แผนที่ 1 แผนที่แสดงเขตพื้นที่ศึกษา เรื่องไทศึกษา ด้านโบราณคดี

Distribution of Tai Peoples



แผนที่ 2

ขอบเขตการกระจายตัวของคนที่พูดภาษาตระกูลไท



- ▨ การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ก. จากเหนือลงใต้ ข. จากตะวันตกไปตะวันออก
- แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสรรค์วัฒนธรรมขึ้นเอง
- ⋯ แนวคิดทฤษฎีเรื่องการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรม

แผนที่ 3 แผนที่แสดงแนวคิดทฤษฎีต่างๆ



1. ขาติดพันจากโครงกระดูกแบบของไกลอยด์ (ได้)

ที่แหล่งโบราณคดีบ้านเก่า จ.กาญจนบุรี

ที่มา : (Sorensen & Hatling 1967 : 45)



3. พิธีกรรมขุดศพที่แหล่งโบราณคดีบ้านเก่า จ.กาญจนบุรี

ที่มา : (Sangvichien, S et al. 1969 : 33)



2. รูปแบบของการฝังศพในหม้อไห (Jar Burial)

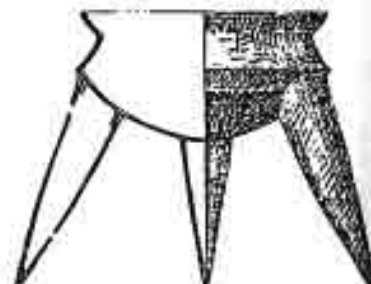
ที่แหล่งโบราณคดีบ้านเก่าแห่งที่ ๑ อุบลราชธานี

ที่มา : (กรมศิลปากร 2535 : 35)



4. ขวานหินขัดแบบมีปีก (Shoulder adze/axe) ที่แหล่งโบราณคดีใน จ.ยะลา

ที่มา : (สารานุกรมวัฒนธรรมทางภาคใต้ 2529 : 323)



5. หม้อสามขา (Tripod pottery) ที่แหล่งโบราณคดีบ้านเก่า จ.กาญจนบุรี

ที่มา : (Sorensen & Hatling 1967 : 46)



6. ตัวอย่างแบบสำหุณคาลานายบนภาชนะดินเผาและเครื่องประดับสำหุณคาลาน

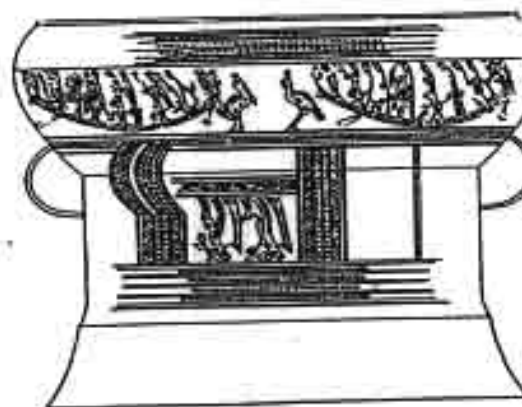
จากแหล่งโบราณคดีในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ที่มา : Solheim 1979 :188-189



7. ศิลปะปะถ้ำ (Rock art) บริเวณลุ่มเขาสูงแม่ฮ่องสอนในเขตภาคเหนือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน

ที่มา : สุรินทร์ ภูษจร 2533 : 90



8. กลองหมโระที่กลลำนาค (Bronze kettle drum) จาก Ngoc Lu, Vietnam

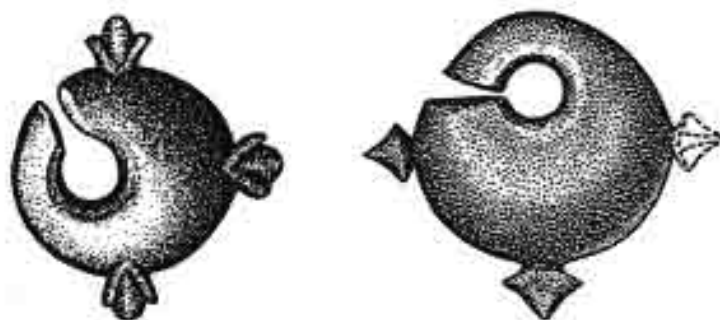
ที่มา : Kempers 1988 : 545



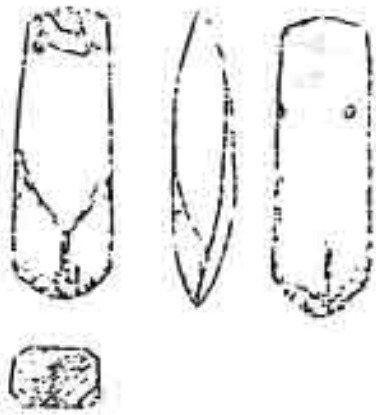
9. หินทุบเปลือกไม้เพื่อทำผ้า (Bark cloth beater) ที่แหล่งโบราณคดีถ้ำเมืองแสน จ.สุราษฎร์ธานี
ที่มา : กรมศิลปากร 2529 : 116



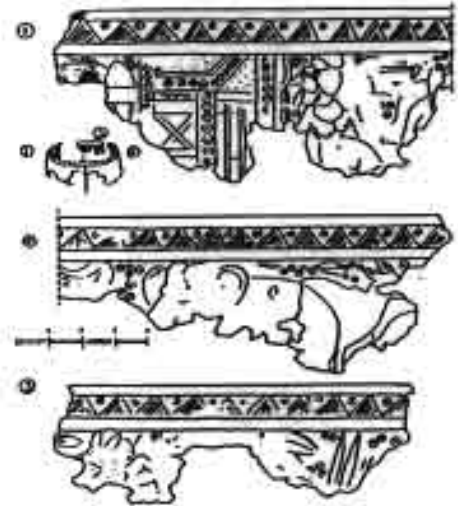
10. การปลูกข้าว (Rice cultivation) จากหลุมฝังศพที่โคกพนมดี จ.ชลบุรี
ที่มา : Glover & Higham 1996 : 422



11. ตุ้มหูแบบลิง-ลิง-โอ (Ling-ling-O earrings) จากถ้ำ Tabon Cave ประเทศฟิลิปปินส์
ที่มา : Bellwood 1979 : 210



12. ขวานหินขัดแบบจอยปากนกที่แหล่งโบราณคดีใน จ.ยะลา
ที่มา : สารานุกรมวัฒนธรรมทางภาคใต้ 2529 : 322



15. โลหะกรรมสำริดที่มีปริมาณดีบุกสูงที่แหล่งโบราณคดีเขาจอมวก จ.ราชบุรี
ที่มา : Benneta & Glover 1990 : 192



13. จี้ห้อยรูปสัตว์สองหัวจากถ้ำ Tabon Cave ประเทศฟิลิปปินส์
ที่มา : Bellwood 1979 : 210



16. จารึกที่แสดงอักษร-ภาษาโบราณ
จาก ปากลำโพงน้อย ริมแม่น้ำมูล ต.สิรินธร จ.อุบลราชธานี
ที่มา : กรมศิลปากร 2535 : 66



14. รูปจำลองคนในเรือขุดที่ MANUNGUL
ที่มา : Bellwood 1979 : 209

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแผนที่

Legend

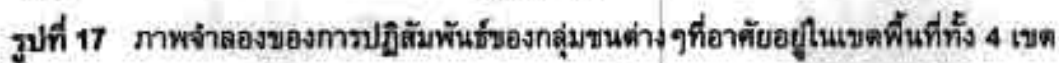
- โบราณวัตถุประเภทโลหะ
- โบราณวัตถุประเภทดินเผา
- ✦ โบราณวัตถุประเภทหิน
- ▽ โบราณวัตถุประเภทไม้
- △ โบราณวัตถุประเภทกระดูกสัตว์
- ◇ โบราณวัตถุประเภทหิน
- โบราณวัตถุประเภทหิน
- โบราณวัตถุประเภทหิน
- โบราณวัตถุประเภทหิน
- โบราณวัตถุประเภทหิน
- โบราณวัตถุประเภทหิน
- โบราณวัตถุประเภทหิน
- โบราณวัตถุประเภทหิน
- โบราณวัตถุประเภทหิน
- โบราณวัตถุประเภทหิน

- Southern Mangrove section
- at bank
- North side
- North side
- North side
- North side
- North side
- North side
- North side
- North side
- North side
- North side
- North side
- North side
- North side

เส้นแบ่งเขตภูมิศาสตร์ภาษาไทย

แผนที่ 4 การกระจายตัวของโบราณวัตถุในพื้นที่ 4 เขต

การคิดต่อต้นพันธุ์ของเมล็ดธัญพืชจะมีความเข้มข้นกว่าที่นำเสนอในภาพ
ผลผู้วิจัยต้องการแสดงให้เห็นว่ากว่าที่จะเป็น "โต" นั้นมีพัฒนาการที่ซับซ้อน
เพียงใด



พัฒนาการทางวัฒนธรรมและค่านิยมของสังคมในพื้นที่

ไท่ท้งๆ ในห้องไทย แลพความเข้มนัของการลือส่ออัมพัน์ภายใน

